

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Januar/siječanj – Septembar/rujan 2017. godina

Decembar/prosinac 2017.

Sadržaj :

I. REALNI SEKTOR	9
Ekonomski rast	9
Građevinarstvo	10
Maloprodaja	10
Industrijska proizvodnja	11
Tržište rada	13
Zaposlenost	13
Nezaposlenost	14
Plate	14
Penzije	15
II. JAVNE FINANSIJE – FISKALNI RAZVOJ	17
Indirektni porezi	17
Direktni porezi	19
Javni dug	20
III. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	23
Cijene	23
Monetarni sektor u BiH	24
Bankarski sektor u BiH	25
Tržište kapitala u BiH	30
IV. VANJSKI SEKTOR	33
Platni bilans BiH	33
Pregled vanjske trgovine	33
Izvoz roba	34
Uvoz roba	35
V. DIREKTNA STRANA ULAGANJA	37
DODATAK	41

PRILOZI

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS
Tabela 4: Realni sektor- industrija i usluge
Tabela 5: Realni sektor po entitetima
Tabela 6: Tržište rada
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita
Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM
Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM
Tabela 13: Kamatne stope na depozite
Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH
Tabela 15: Glavni trgovinski partneri
Tabela 16: Platni bilans

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima i po kvartalima u 2017. godini (stopa rasta g/g)	11
Grafikon 2: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po zemljama za period januar-septembar 2017. godine	12
Grafikon 3: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u periodu janur-septembar 2017. godine	13
Grafikon 4: Stope rasta broja zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH	14
Grafikon 5: Prosječna neto plata u BiH	15
Grafikon 6: Prosječna penzija u BiH	16
Grafikon 7: Rast neto prihoda od indirektnih poreza u 2017. godini (u %)	18
Grafikon 8: Rast prihoda od direktnih poreza, doprinosa i ostali prihodi u KM (u %)	19
Grafikon 9: Stanje vanjskog duga i servis vanjskog duga po valutnoj strukturi	20
Grafikon 10: Zaduženost opšte vlade BiH kroz komercijalno zaduživanje (u %)	21
Grafikon 11: Kretanje cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu, stope rasta g/g	24
Grafikon 12: Kretanje obveznih pričuva i viška iznad obveznih pričuva	25
Grafikon 13: Kretanje prosječne EKS na kredite u BiH	27
Grafikon 14: Kretanje prosječne EKS na depozite u BiH	29
Grafikon 15: Neto štednja po sektorima (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)	29
Grafikon 16: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu u prva tri kvartala 2017. god.	30
Grafikon 17: Kapitalizacija i stopa rasta na SASE i BLSE	31
Grafikon 18: Redovan promet na SASE i BLSE u prva tri kvartala 2017.god.	32
Grafikon 19: Javna ponuda obveznica i trezorskih zapisa na SASE i BLSE	32
Grafikon 20: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne za period januar-septembar 2017. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi)	33
Grafikon 21: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u 2017. godini po kvartalima (stope rasta g/g)	34
Grafikon 22: SDU u mil. Eur, BiH i zemlje okruženja, Srbija i Hrvatska	37
Grafikon 23: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015. 2016 i 2017. godini (u mil. KM)	38
Grafikon 24: Najznačajnija ulaganja u BiH po djelatnostima u prvom polugodištu 2017. godine	38
Grafikon 25: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama i godinama u mil. KM	39

SPISAK TABELA:

Tabela 1: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)	18
Tabela 2: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.	19
Tabela 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH prema područjima djelatnosti I-IX 2017/I-IX 2016	23
Tabela 4: Monetarni agregati (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)	24
Tabela 5: Financijski rezultat bankarskog sektora u BiH	26
Tabela 6: Adekvatnost kapitala i profitabilnost bankarskog sektora (u %)	26
Tabela 7: Klasifikacija kredita prema kvaliteti	28
Tabela 8: Promjena vrijednosti (u %) vodećih berzanskih indeksa u svijetu	30
Tabela 9: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE	31
Tabela 10: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-septembar 2017. godine po HS klasifikaciji	36
Tabela 11: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju (juni 2017.god.)	40

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– Prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– Druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– Prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– Drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– Treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– Četvrti kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazinovac
		mKM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - godišnji pokazatelji

	2013	2014	2015	2016	2017*
Nominalni BDP BiH (u milionima KM)	28.970	29.313	29.665	30.042	30.832*
Nominalna stopa rasta (u %)	3,2%	0,0%	4,6%	4,0%	3,3%*
Realna stopa rasta (u %)	2,6%	0,3%	3,8%	2,9%	3,4%*
Stanovništvo (hiljade)	3.531	3.526	3.518	3.518	3.518
BDP per capita (u KM)	8.205	8.216	8.432	8.540	8.764
Broj nezaposlenih u BiH (u hiljadama)	552,5	549,5	541,8	521,4	492,7
Prosječne neto plate u BiH (u KM)	827	830	830	838	852
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-0,1%	-0,9%	-1,0%	-1,1%	1,1%
Konsolidirani budžet BiH** (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	39,4%	40,8%	41,9%	42,0%	-
Tekući rashodi	37,8%	38,7%	39,3%	38,4%	-
Štednja (Bruto operativni bilans)	1,6%	2,1%	2,6%	3,6%	-
Javne investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	3,6%	4,0%	1,9%	2,4%	-
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje(+)/zaduživanje(-))	-2,0%	-1,9%	0,7%	1,2%	-
Vanjski javni dug	25,6%	28,0%	29,3%	29,5%*	-
Novac i krediti** (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	56,7%	60,9%	62,9%	65,4%	-
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	51,7%	52,6%	51,6%	51,4%	-
Platni bilans**					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-1.424,6	-2.021,3	-1.616,3	-1.517,7	-1.571,0
U % BDP-a	-4,9%	-6,9%	-5,4%	-5,1%*	-5,1%
Trgovinski bilans**	-5.474,9	-6.206,7	-5.368,5	-5.126,1	-5.438,0
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	9.036	9.298	9.888,2	10.506,2	10.863,0
(stopa rasta u %)	6,5%	2,9%	6,4%	6,2%	3,4%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	14.510,9	15.504,2	15.256,7	15.632,3	16.301,0
(stopa rasta u %)	-0,8%	6,8%	-1,6%	2,5%	4,3%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-18,9%	-21,2%	-18,1%	-17,1%*	-17,6%
Bruto devizne rezerve**					
U milionima KM	7.068,3	7.825,6	8.606,3	9.531,1	-
U mjesecima uvoza roba i usluga	5,9	6,1	6,8	7,3	-
Servisiranje vanjskog javnog duga**					
U milionima KM	684,8	760,9	592,9	723,1	-
U % izvoza roba i usluga	7,6%	8,2%	6,0%	6,9%	-

* Izvor: Procjena DEP-a

** Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje; Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans;

(p) Projekcije DEP-a

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH u periodu januar-septembar 2017.

	2013	2014	2015	2016	2017
Industrijska proizvodnja BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	4,6%	0,4%	2,5%	3,8%	3,4%
Prerađivačka industrija BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	5,0%	4,5%	4,1%	3,9%	4,5%
Broj nezaposlenih lica u BiH - prosjek (u hiljadama)	552,4	550,2	543,4	524,7	493,7
Prosječne plate u BiH - prosjek (u KM)	825	829	830	836	849
CPI (indeks potrošačkih cijena)	0,3%	-1,2%	-0,8%	-1,3%	1,1%
Javne finansije					
Rast neto prihoda od indirektnih poreza (g/g)	-1,9%	2,6%	4,9%	4,0%	5,7%
Vanjski javni dug - promjena stanja duga (%)	5,0%	11,4%	3,6%	2,2%	-3,5%
Novac i krediti (stopa rasta g/g)					
Novac u širem smislu (M2)	6,7%	7,9%	7,8%	7,5%	9,9%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽²⁾	1,6%	3,3%	1,2%	2,6%	7,7%
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa (u milionima KM)	-1.011,7	-1.533,1	-1.275,1	-995,6	
Porast deficita tekućeg računa (u %)	-42,7%	51,5%	-16,8%	-21,9%	
Bilans roba i usluga					
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	6.840,5	6.928,0	7.442,9	7.789,1	
(stopa rasta u %)	6,5%	1,3%	7,4%	4,7%	
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	10.668,4	11.410,3	11.378,5	11.502,6	
(stopa rasta u %)	-2,8%	7,0%	-0,3%	1,1%	
Bruto devizne rezerve					
Bruto devizne rezerve - rast u %	9,7%	12,1%	7,0%	14,1%	8,0%
U mjesecima uvoza roba i usluga	5,8	6,1	6,4	7,4	7,1

(1) Pokazatelji rasta industrijske proizvodnje za period 2013 - 2017 su zvanični podaci BHAS-a koje DEP koristi u izradi svojih analiza na temelju potpisanog protokola o međusobnoj razmjeni podataka.

(2) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

* Izvor: Procjena DEP-a

I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast

- *Intenziviranje ekonomskog rasta u 3. kvartalu u odnosu na prvu polovinu 2017. godine*
- *Privatna potrošnja i vanjski sektor glavni nosioci ostvarenog rasta*
- *Izostao doprinos investicija kako javnih tako i privatnih*

Iako zvanično saopštenje nije bilo dostupno u vrijeme pripreme ovog izvještaja, trenutno raspoloživi preliminarni podaci BHAS-a za prvih 9 mjeseci 2017. godine nagovještavaju da je ekonomski rast u Bosni i Hercegovini sa početka godine u nešto jačem intenzitetu nastavljen i tokom trećeg kvartala tekuće godine. Čini se da je ključnu determinantu rasta u trećem kvartalu predstavljalo povoljnije vanjsko okruženje u odnosu na početak godine. Naime, prema preliminarnim podacima Eurostata u EU28 u trećem kvartalu u odnosu na prethodni kvartal zabilježen je ekonomski rast od 0,6%, dok je registrirana stopa rasta BDP-a u odnosu na isti kvartal prethodne godine iznosila 2,5%.¹ Podsjećanja radi, stope ekonomskog rasta u prvom i drugom kvartalu su iznosile 2,2% odnosno 2,4%. Ako se detaljnije posmatra struktura ostvarenog rasta BDP-a vidljivo je da su najznačajniji doprinosi rastu ostvareni u domenu privatne potrošnje 1,2 p.p, zatim investicija 0,9 p.p i pozitivnog vanjskotrgovinskog bilansa od 0,5 p.p, dok je javna potrošnja stagnirala. Posmatrano po zemljama, sve zemlje članice su zabilježile poboljšanje ekonomskog rasta pri čemu su registrirane stope rasta BDP-a u K3 2017. godine u zemljama koji su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine iznosile: Slovenija 4,9%, Austrija 3,5%, Hrvatska 3,2%, Njemačka 2,8% i Italija 1,7%. Ako se ovome doda da je tokom posmatranog perioda došlo do povećanja ekonomske aktivnosti u Srbiji od 2,1%, može se zaključiti da su ova dešavanja u okviru glavnih trgovinskih partnera predstavljala glavnu determinantu ekonomskog rasta koji je Bosna i Hercegovina ostvarila u trećem kvartalu 2017. godine.

U nedostatku zvaničnog saopštenja nacionalnih računa, a na osnovu raspoloživih kratkoročnih indikatora ekonomskih dešavanja za treći kvartal 2017. godine čini se da su glavni nosioci rasta bili privatna potrošnja i vanjski sektor, dok je uticaj investicija bio manje izražen. Povećanje broja zaposlenih od oko 2,5%, povećanje novčanih priliva iz inostranstva kao i porast kreditnih plasmana vjerovatno su se odrazili na povećanje raspoloživog dohotka stanovništva što je rezultiralo povećanjem privatne potrošnje. Ovo na neki način potvrđuje i podatak da je tokom navedenog perioda došlo do povećanja uvoza roba široke potrošnje i povećanja prometa u maloprodaji od oko 5%, dok su neto poreski prihodi od PDV uvećani za 6,1%. I dok je privatna potrošnja predstavljala glavni generator rasta ukupne potrošnje odnosno BDP-a, s druge strane usljed procesa fiskalne konsolidacije i povećanja obaveza servisiranja obaveza vanjskog duga javna potrošnja je najvjerovatnije stagnirala i imala neutralan efekt na ekonomski rast tokom posmatranog perioda.

S druge strane, proces ekonomskog oporavka u domenu investicija još uvijek zaostaje za drugim agregatima. Drugim riječima, nivo investicija u Bosni i Hercegovini kako privatnih tako i javnih nije na željenom nivou i tek je dostigao predkrizni period. Što se tiče 2017. godine, čini se da je doprinos investicija bio zanemariv što potvrđuju slabi pokazatelji u sektoru građevinarstva, kao i ne tako impresivan rast uvoza kapitalnih proizvoda. U okviru investicija vrijedi istaći da je Bosna i Hercegovina u dosadašnjem periodu 2017. godine zabilježila dvocifrenu stopu rasta priliva direktnih stranih ulaganja, međutim nizak nivo učešća ove vrste ulaganja u ukupnim investicijama odnosno u strukturi BDP-a suštinski ne mijenja ukupnu sliku kada su u pitanju investicije u Bosni i Hercegovini u ovoj godini. Kada se posmatra ukupna slika ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2017. godini čini se da je najznačajniji iskorak napravljen u okviru vanjskog sektora što se ponajviše odnosi na odnosi na robni izvoz i izvozno orijentirane grane prerađivačke industrije. Tako BiH zahvaljujući pojačanoj izvoznoj

¹ Eurostat, newsrelease 165/2017, 31 October 2017.

tražnji i povećanju cijena pojedinih izvoznih proizvoda tokom cijele godine bilježi dvocifreni rast robnog izvoza (devetomjesečni rast robnog izvoza 17,9%) i povećanje proizvodnje u okviru prerađivačke industrije (devetomjesečni porast proizvodnje 4,5%). Posmatrano na nivou trećeg kvartala nominalni rast robnog izvoza dodatno je uvećan i iznosio je 22,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je porast proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u istom vremenskom periodu iznosio 8,9%. Ovo intenziviranje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji neminovno je rezultiralo povećanjem bh. robnog uvoza od 12,6% i robnog deficita od 5,3% u nominalnom smislu. Međutim, vrijedi istaći da je tokom cijele godine na međunarodnim tržištima prisutan trend povećanja cijena pojedinih proizvoda, pri čemu su najznačajnija povećanja registrirana u okviru metala i energenata. Tako je prema raspoloživim podacimaza prvih 9 mjeseci 2017. godine povećanje izvoznih cijena iznosilo 4,9%, dok su cijene uvoznih proizvoda uvećane za 5,7%.² Imajući u vidu prisustvo cjenovnog efekta i činjenicu da je trgovinski bilans u realnom smislu smanjen za 2%, te povećanje izvoza usluga i pozitivan trend priliva iz inostranstva može se zaključiti da je vanjski sektor bio ključni generator ekonomskog rasta u 2017. godini, što se naročito može reći za treći kvartal 2017. godine.

Građevinarstvo

Od samog početka 2017. godine poslovni rezultati sektora građevinarstva nisu na očekivanom nivou, a sličan trend je nastavljen i tokom trećeg kvartala. Tako je prema podacima BHAS-a ukupni obim građevinskih radova u trećem kvartalu 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine smanjen za 1%.³ Posmatrano na nivou perioda januar-septembar 2017. godine, ukupni građevinski radovi u Bosni i Hercegovini smanjeni su za oko 1,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo potvrđuju i podaci o proizvodnji građevinskog materijala gdje je došlo do devetomjesečnog pada proizvodnje od oko 15% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je uvoz istog stagnirao. Glavni uzrok pada ukupnih građevinskih radova u Bosni i Hercegovini u odnosu na isti period prethodne godine je smanjenje radova u okviru niskogradnje od oko 5%. S druge strane, građevinski radovi u okviru visokogradnje su uvećani za 4% u odnosu na isti period prethodne godine, pri čemu su kvartalne stope rasta iznosile: K1:2%, K2:4,2% i K3:5,6%. Ovaj rast u okviru visokogradnje ostvaren je ponajviše zahvaljujući povećanju stanogradnje gdje je došlo do povećanja broja završenih i nezavršenih stanova za 7,2% odnosno 3,4%. Vrijedi također istaći da je tokom posmatranog perioda došlo do povećanja cijena prodatih stanova od 9,3% u odnosu na isti period prethodne godine.⁴ Pored cijenovnih kretanja, u prilog budućim kretanjima u okviru građevinarstva bi sigurno trebali biti povećan broj izdatih odobrenja za građenje od oko 10%⁵ u okviru visokogradnje, kao i nedavno usvajanje seta zakona o akcizama kada je u pitanju niskogradnja.

Maloprodaja

U posljednjih nekoliko godina u Bosni i Hercegovini je evidentan rast prometa u maloprodaji koji je nastavljen i u 2017. godini. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2017. godine realni rast prometa u maloprodaji iznosio je 5,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po kvartalima, registrirane stope rasta prometa u okviru maloprodaje u odnosu na isti period prethodne godine su iznosile K1:6,1%, K2:5,6%, K3: 4,3%. Posmatrano po kategorijama povećanja prometa su registrirana u okviru svih kategorija izuzev trgovine informacijske i komunikacijske opreme.

² Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, VII-IX 2017“, 20.11.2017.

³ Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, „Indeksi proizvodnje u građevinarstvu u BiH, treći kvartal 2017. godine“, 20.11.2017.

⁴ Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, „Cijene prodatih novih stanova u BiH, treći kvartal 2017.godine“, 20.11.2017.

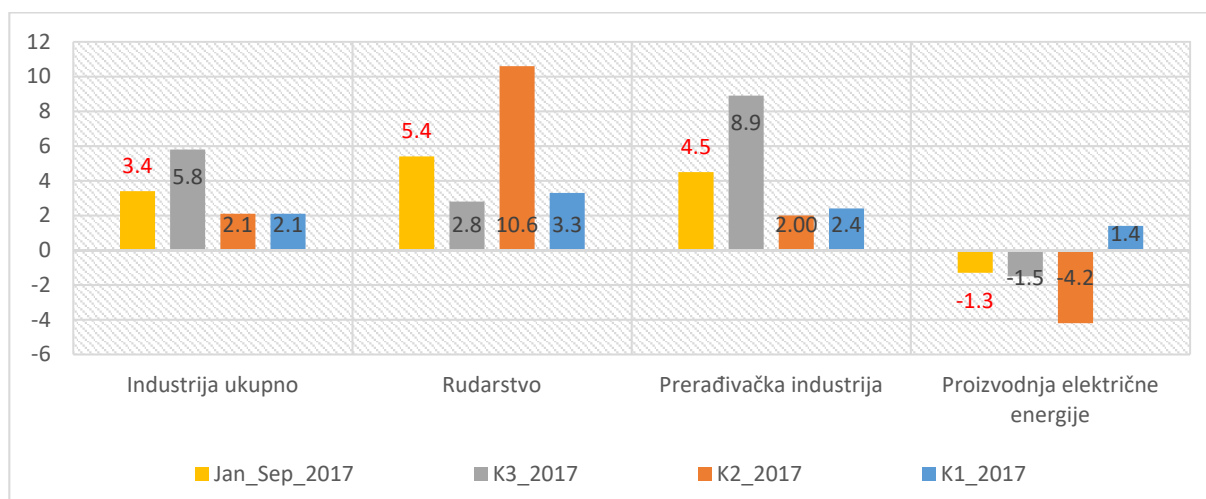
⁵ Agencija za statistiku BiH, Saopštenje, „Izdava odobrenja za građenje u BiH, treći kvartal 2017.godine“, 20.11.2017.

Industrijska proizvodnja

- Dvostruko viši rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u K3 odnosu na prvo polugodište 2017. godine
- Porast proizvodnje praćen povećanjem broja zaposlenih
- Izvozno orijentirane grane prerađivačke industrije ključni nosioci ostvarenog rasta proizvodnje
- Izostao doprinos sektora za proizvodnju električne energije usljed niske hidrologije

U trećem kvartalu 2017. godine u Bosni i Hercegovini je došlo do dodatnog jačanja industrijske proizvodnje u odnosu na početak godine. Tako je prema raspoloživim podacima BHAS-a registrirani rast fizičkog obima obima proizvodnje u K3 u odnosu na isti period prethodne godine iznosio 5,8%, što je dvostruko viša stopa rasta u odnosu prvo polugodište kada je isti iznosio 2,1%. Posmatrano na nivou perioda januar-septembar 2017. godine ukupni rast industrijske proizvodnje u BiH iznosio je 3,4%⁶ i istovremeno je bio praćen povećanjem broja zaposlenih. Najznačajniji doprinos povećanju industrijske proizvodnje ostavren je u okviru izvozno orijentisanih grana prerađivačke industrije i sektora rudarstvo, dok je smanjenje proizvodnje u okviru sektora za proizvodnju električne energije imalo negativan utjecaj na ukupnu industrijsku proizvodnju u Bosni i Hercegovini.

Grafikon 1: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima i po kvartalima u 2017. godini (stopa rasta g/g)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

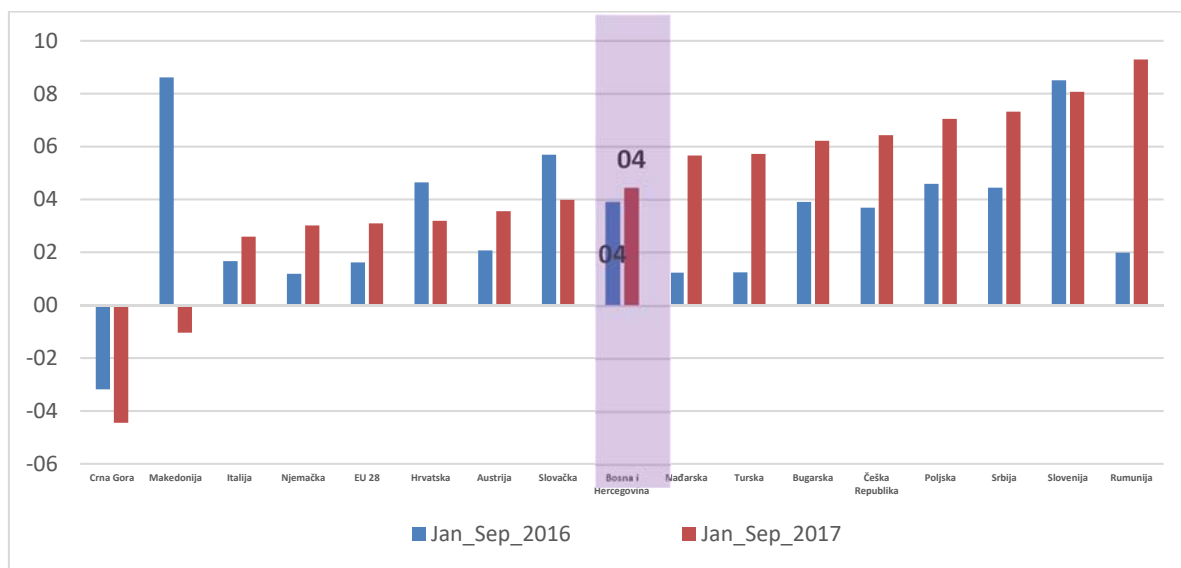
Prerađivačka industrija

Posmatra li se struktura ostvarenog rasta industrijske proizvodnje vidljivo je da je najznačajniji rast ostvaren u okviru prerađivačke industrije koja procentualno ima najveću zastupljenost i najviši stepen izvozne orijentacije. Doprinos prerađivačke industrije naročito je bio vidljiv tokom trećeg kvartala kada je registrirano povećanje proizvodnje od 8,9%, tako da je povećanje proizvodnje u okviru prerađivačke industrije na nivou perioda januar-septembar 2017. godine iznosilo 4,5%. Viši nivo izvozne tražnje i povećanje cijena pojedinih izvoznih proizvoda bili su ključni razlozi da su najviše stope rasta zabilježene u okviru izvozno orijentisanih grana kao što su: proizvodnja tekstila 19,1%, hemijskih proizvoda 14,1%, mašina i uređaja 14%, električne opreme 11,5%, gotovih metalnih proizvoda i baznih metala od 11,1%, odnosno 3,4%. S druge strane, najznačajnija smanjenja su zabilježena u okviru proizvodnje namještaja

⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za septembar 2017. godine", 20.10.2017.

18,4% i građevinskog materijala 15,3%. Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije za period januar-septembar 2017. godine po zemljama prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 2: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po zemljama za period januar-septembar 2017. godine

Izvor: Eurostat

Energetski sektor

Pored prerađivačke industrije pozitivan doprinos rastu industrijske proizvodnje ostvaren je i u sektoru rudarstva u okviru kojeg je u periodu januar- septembar 2017. godine došlo do povećanja proizvodnje od 5,4%. Ovo povećanje proizvodnje u okviru sektora rudarstvo ostvareno je zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru rudnika uglja i lignita od 7,1%, dok je nivo proizvodnje u okviru ostalih rudnika otprilike na nivou prošlogodišnjeg.

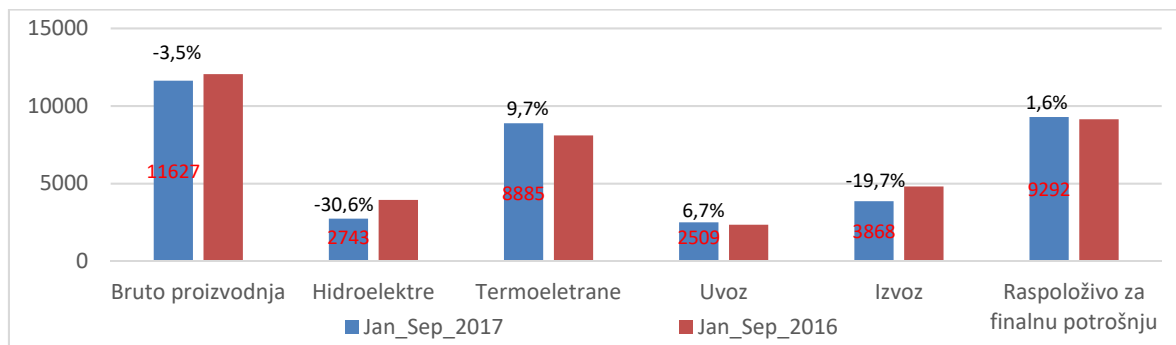
S druge strane, sektor za proizvodnju električne energije od početka godine bilježi nešto slabije poslovne rezultate što je uglavnom posljedica nepovoljnih hidrometeoroloških prilika. Naime, tokom posmatranog perioda ukupna proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini iznosila je 11 627 GWH i smanjena je za 3,5%. Ovo smanjenje proizvodnje je posljedica pada proizvodnje u hidroelektranama od preko 30% usljed nepovoljne hidrološke situacije.

S druge strane, sektor za proizvodnju električne energije od početka godine bilježi nešto slabije poslovne rezultate što je uglavnom posljedica nepovoljnih hidrometeoroloških prilika. Naime, tokom posmatranog perioda ukupna proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini iznosila je 11 627 GWH i smanjena je za 3,5%. Ovo smanjenje proizvodnje je posljedica pada proizvodnje u hidroelektranama od preko 30% usljed nepovoljne hidrološke situacije. S druge strane, proizvodnja električne energije u okviru termoelektrana uvećana za oko 10%, što nije bilo dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru hidroelektrana. U periodu januar-septembar 2017. godine ukupna potrošnja električne energije u Bosni i Hercegovini je iznosila 9292 GWH što predstavlja povećanje od 1,6%. Tokom posmatranog perioda prema podacima BHAS-a (kratkoročni pokazatelji energetske statistike) ukupni izvoz električne energije iznosio je 3868 GWH što predstavlja smanjenje od skoro 20% u realnom smislu, dok je usljed povećanja izvoznih cijena nominalni izvoz električne energije uvećan za čak 60%.⁷ S druge strane, u istom vremenskom periodu ukupni uvoz električne energije je iznosio 2059 GWH i uvećan je 6,7%

⁷ Detaljnije pojašnjenje o tokovima električne energije se nalazi u poglavlju vanjskotrgovinska robna razmjena.

realno, dok je zbog povećanja cijene iste nominalni rast uvoza električne energije uduplan u odnosu na isti period prethodne godine.

Grafikon 3: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u periodu januar-septembar 2017. godine

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tržište rada u BiH

- *Stopa nezaposlenosti u BiH smanjena, uz povećanje broja zaposlenih lica i smanjenje broja nezaposlenih lica u I-IX 2017. godine.*
- *Usporen realni rast prosječne neto plate u BiH, i negativan realni rast penzija zbog inflacije.*

Zaposlenost

Iako je broj zaposlenih lica u BiH u periodu I-IX 2017. godine uvećan za 2,5% g/g, ukupna radna snaga u BiH je smanjena (-1% g/g), što je rezultat intenzivnog smanjenja broja registrovanih nezaposlenih lica. Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u posmatranom periodu je iznosio 743,8⁸ hiljada i rezultat je uvećanja broja zaposlenih lica u oba bh. entiteta. U FBiH prosječan broj zaposlenih lica u periodu I-IX 2017. godine iznosio je 466 hiljada uz stopu rasta od 2,2% g/g. Broj zaposlenih lica u RS u septembru 2017. godine iznosio je 263,5 hiljada i veći je za 2,5% u odnosu na septembar prethodne godine.⁹

Iako je broj zaposlenih lica uvećan u gotovo svim područjima djelatnosti najznačajniji rast broja zaposlenih lica u I-IX 2017. godine bio je u oblasti industrijske proizvodnje, trgovine, hotela i restorana. Pozitivna dešavanja u oblasti prerađivačke industrije (detaljnije u poglavlju o industrijskoj proizvodnji) uticala su da broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti bude veći za 4,8% g/g, a povećanje vanjskotrgovinske razmjene uticalo je da rast broja zaposlenih u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala bude veći za 2,3% g/g.¹⁰ Takođe, rast broja posjeta i noćenja u BiH u I-IX 2017. godine uticao je na rast broja zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane za 6,6% g/g. Broj zaposlenih lica u djelatnostima¹¹ javne uprave, zdravstva i obrazovanja u prosjeku je uvećan za 1,8% g/g, sa ukupnim doprinosom rastu broja zaposlenih od 0,5 p.p.

Iako su najveće stope rasta broja zaposlenih lica bile u područjima djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije i ostalih uslužnih djelatnosti, njihov doprinos bio je mnogo manji u odnosu na ranije pomenute djelatnosti zbog manjeg udjela u ukupnom broju zaposlenih lica.

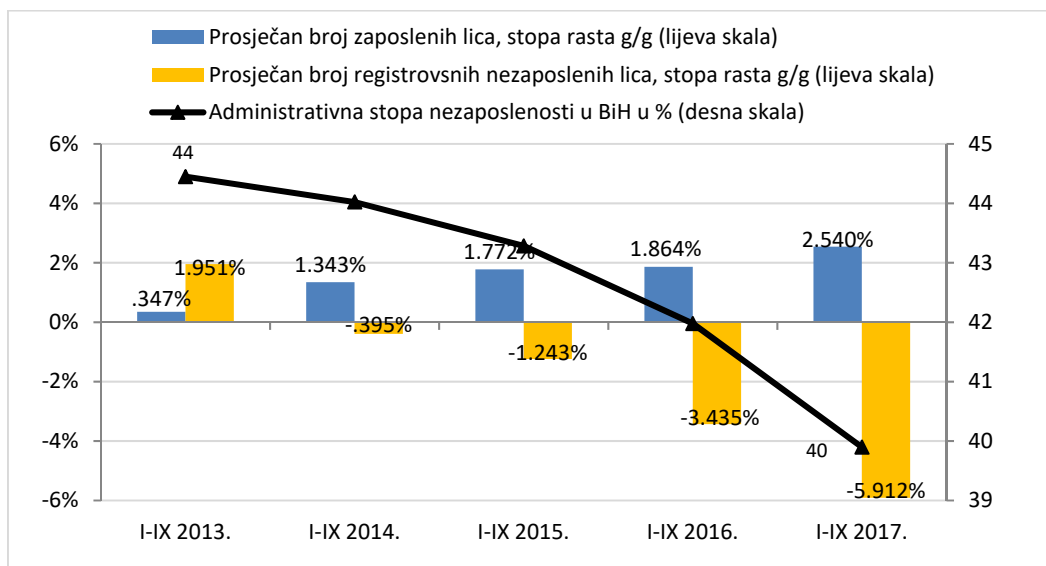
⁸ Revidirani podatak. Izvor: BHAS.

⁹ Podatak o broju zaposlenih lica u RS se objavljuje samo dva puta godišnje (mart i septembar).

¹⁰ Doprinos prerađivačke industrije ukupnom rastu broja zaposlenih lica u periodu I-IX 2017. godine bio je 0,9 p.p. (od 2,4%), a trgovine na veliko i malo 0,4 p.p, što ukazuje na veliki značaj ovih djelatnosti u zapošljavanju.

¹¹ Odnosi se na područja djelatnosti O- Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje, P- obrazovanje, Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći.

Grafikon 4: Stope rasta broja zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

Nezaposlenost

Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH u I-IX 2017. godine nastavio se smanjivati znatno brže (-5,9% g/g) u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je 493,7 hiljada. Posmatrajući po kvartalima primjetno je da je intenzitet opadanja broja nezaposlenih lica znatno veći u K3 u odnosu na prethodne kvartale 2017. godine.¹² Manji broj nezaposlenih lica registrovan je u oba bh. entiteta. U FBiH prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u I-IX 2017. godine iznosio je 360,6 hiljada (-5% g/g), a u RS je iznosio 121,6 hiljada (-8,8% g/g). Prema kvalifikacionoj strukturi najveće smanjenje broja nezaposlenih lica je u kategoriji KV lica, a potom SSS lica. Istovremeno, od ukupnog broja brisanih sa evidencije zavoda za zapošljavanje više od polovine je obrisano zbog zaposlenja.

Navedene promjene u broju nezaposlenih lica uticale su na smanjenje administrativne stope nezaposlenosti koja je u I-IX 2017. godine iznosila 39,9% i manja je za 2,1 p.p. u odnosu na isti period prethodne godine (grafikon u poglavlju o zaposlenosti).

Plate

Prosječna neto plata u BiH u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 849 KM, i veća je za 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Ipak, realni rast neto plate je bio skromniji zbog inflacije (grafikon ispod). Rast neto plate u BiH u posmatranom periodu posljedica je povećanja prosječne neto plate u FBiH (2,5% g/g), dok je nominalni rast neto plate u RS negativan (-0,7% g/g), što je uticalo na povećanje razlike između entitetskih neto plata. Prosječna neto plata u FBiH iznosila je 857 KM, a u RS 830 KM.

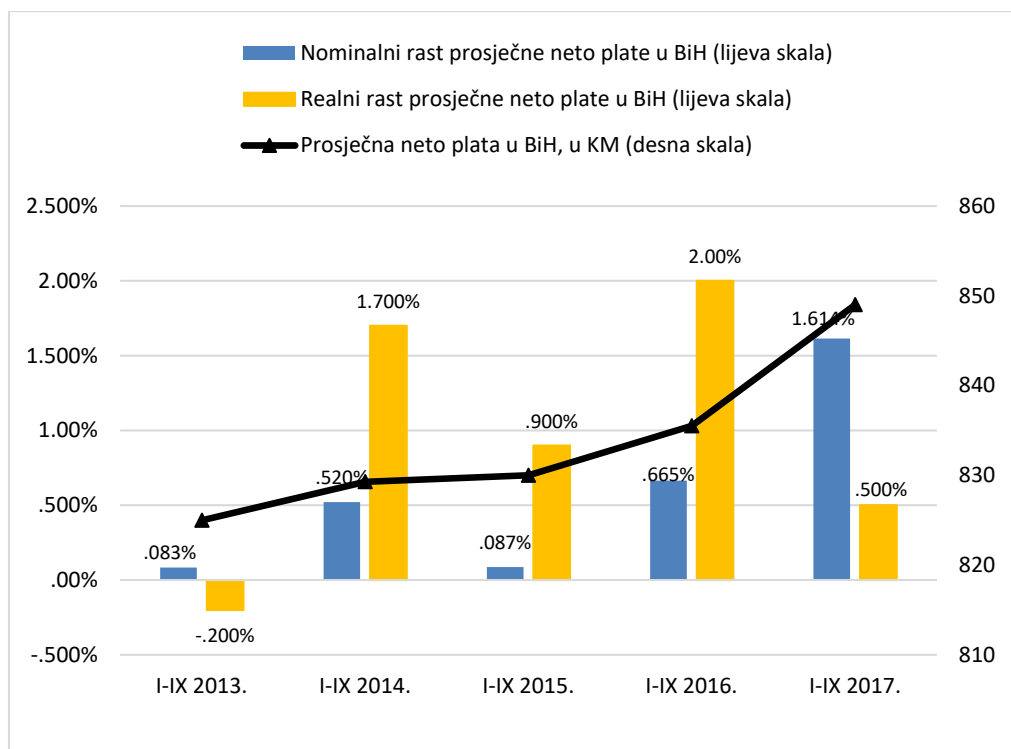
Prema djelatnostima najbrži nominalni rast neto plate u periodu I-IX 2017. godine bio je u području stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (13,3% g/g).¹³ Međutim, povećanje neto plata u djelatnostima industrije i trgovine, koje zapošljavaju najveći broj lica, takođe je determinisalo prosječnu neto platu u BiH. Uz povećanje obima proizvodnje u prerađivačkoj industriji došlo je do povećanja broja zaposlenih

¹² U K1 broj nezaposlenih lica je smanjen za 5,2% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, a u K3 2017. godine broj nezaposlenih lica je smanjen za 6,7% g/g.

¹³ Ova djelatnost obuhvata pravne i računovod. djelatnosti, upravljačke djelat., arhitektonske i inžinj. djelatnosti, naučno istraživanje i razvoj, promocija i istraž. tržišta, fotografske djelat., prevodilačke djelatnosti, veterinarske djelatnosti i sl.

lica ali i neto plate (4,6% g/g). Pored toga, pozitivna dešavanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni uticala su na povećanje neto plata u oblasti trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala (4,7% g/g), što je determinisalo rast prosječne neto plate u BiH. Pored pomenutih djelatnosti treba uzeti u obzir da je prosječna neto plata u oblastima¹⁴ javne uprave i odbrane, zdravstva i obrazovanja u prosjeku za prva tri kvartala nominalno uvećana samo 0,3%, što je djelimično usporilo nominalni rast prosječne neto plate u BiH.

Grafikon 5: Prosječna neto plata u BiH

Izvor: BHAS

Penzije

U K3 2017. godine nije bilo promjene nivoa penzija uz postepeno povećanje broja penzionera. Prosječan broj penzionera u periodu I-IX 2017. godine uvećan je za 1,3% g/g i iznosi 664,8 hiljada.¹⁵ Istovremeno, prosječna penzija u BiH iznosila je 360¹⁶ KM uz nominalni rast od 0,2% g/g. Međutim, realni rast prosječne penzije bio je negativan (-0,9%). Navedeno ukazuje da je kupovna moć penzionera u BiH ipak manja uzimajući u obzir povećanje cijena u navedenom periodu (inflacija 1,1%).

Sličan trend kretanja imale su entitetske penzije. U FBiH prosječna penzija u posmatranom periodu iznosila je 372 KM, a u RS 341 KM uz prosječne nominalne stope rasta od 0,5% g/g i -0,3% g/g.

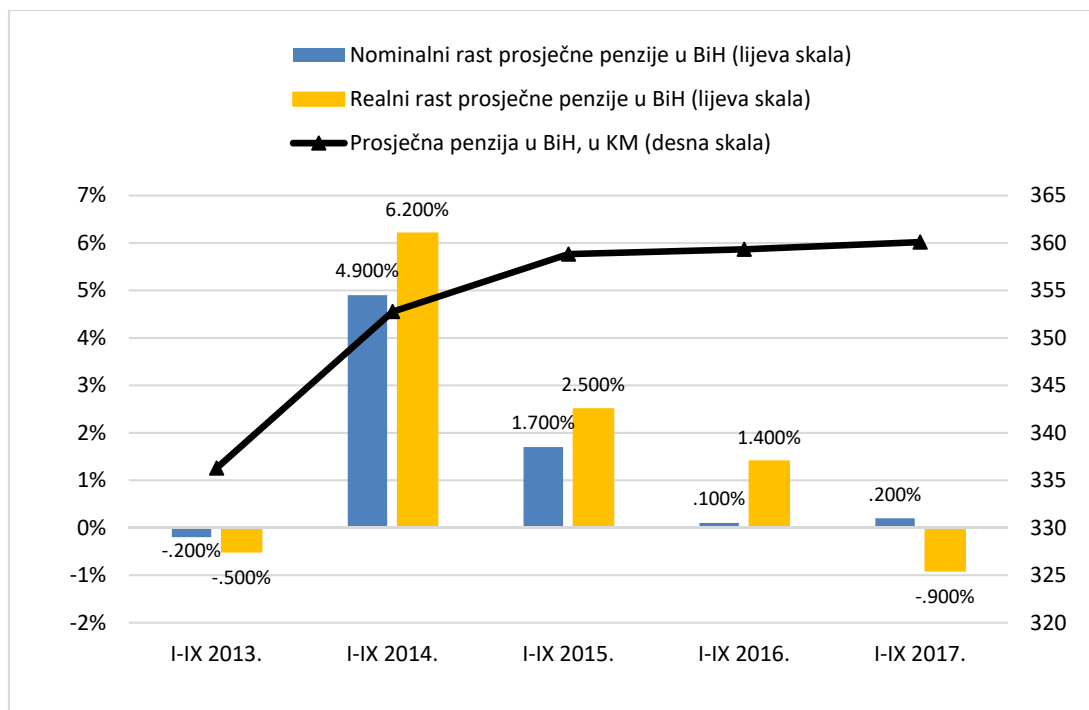
¹⁴ Odnosi se na područja djelatnosti O- Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje, P- obrazovanje, Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći.

¹⁵ Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

¹⁶ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera.

respektivno. Najniže penzije u oba bh. entiteta nisu se mijenjale u periodu I-IX 2017. godine i iznose 326,2 KM u FBiH i 174,4 KM.¹⁷ U strukturi penzija takođe nije bilo značajnijih izmjena.¹⁸

Grafikon 6: Prosječna penzija u BiH

Izvor: entitetski penzioni fondovi, BHAS za podatke o inflaciji, DEP kalkulacije

¹⁷ Najniža penzija u FBiH odnosi se na 20. godina radnog staža, a u RS 174,4 KM odnosi se na penzijski staž od 15. godina.

¹⁸ U FBiH na kraju septembra 2017. godine udio starosnih penzija 53%, a porodičnih penzija 29%. U RS udio starosnih penzija je 56%, a porodičnih penzija 29%. Ostatak čine invalidske penzije.

II JAVNE FINANSIJE

- *Prihodi po osnovu indirektnih i direktnih poreza, doprinosa i ostalih poreskih prihoda bilježe povećanje*
- *Javna zaduženost BiH je smanjena zbog smanjena vanjsku zaduženost*

U periodu januar - septembar 2017. godine, BiH je ukupno prikupila oko 10,5 milijardi KM javnih prihoda. Po osnovu poreza (direktni i indirektni), doprinosa i drugih prihoda iz nadležnosti entitetskih poreskih uprava, navedeni javni prihodi su viši za 8,7% u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

Indirektni porezi

Naplaćeni prihodi. Posmatrano po tromjesečjima (vidjeti tabelu ispod) prisutno je povećanje u naplati prihoda od indirektnih poreza, što se odrazilo i na kraj posmatranog perioda. Zahvaljući nešto bržem rastu tokom zadnja dva tromjesečja, ukupno prikupljeni bruto prihodi od indirektnih poreza su viši za 7,4% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. UIO BiH je na kraju posmatranog perioda prikupila oko 5,2 milijarde KM bruto prihoda, po ovom osnovu. Sa početkom 2017. godine, prisutan je i stalni porast povrata sa JR UIO, koji je na kraju perioda januar - septembar ostvario rast od 16,1% g/g.

Međutim, rast povrata nije u velikoj mjeri uticao na kretanje prikupljenih neto prihoda. Tako da su se i oni kretali u skladu sa kretanjem bruto prihoda, odnosno nešto brži rast tokom zadnja dva posmatrana tromjesečja. Ukupno prikupljeni neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 4,3 milijarde KM (5,7% g/g).

Značajan doprinos rastu neto prihoda, u posmatranom periodu dali su prihodi od PDV-a (3,8 p.p.), akciza (1,2 p.p.) i putarina (0,5 p.p.).

Tokom devet mjeseci posmatrane godine, po osnovu PDV-a prikupljeno je oko 2,7 milijardi KM neto prihoda, odnosno za 6,1% više nego u istom periodu prethodne godine. Rast prihoda od PDV-a je rezultat nešto bržeg rasta uvoza roba u istom periodu. Prihodi od PDV-a, prema poreskim prijavama, su ostvarili rast od 4,3% g/g.

Naplaćeni prihodi od PDV-a kroz promet domaćih roba i usluga manji su za 24,2% g/g, dok su naplaćeni prihod od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši su za 11,8% g/g. U istom periodu, po osnovu akciza je prikupljeno oko 1,1 milijardu KM neto prihoda, čime su ovi prihodi uvećani za 4,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Na rast prihoda od akciza pozitivan doprinos imale su uvozne akcize (4,9 p.p.), dok su akcize iz domaćeg prometa negativno uticale na rast prihoda od akciza (-0,6 p.p.). Najveći rast ostvarile su akcize na duvan i duvanske prerađevine (5,5% g/g), zahvaljujući uvozu ove kategorije proizvoda. Akcize na naftu i naftne derivate, takođe su ostvarile pozitivnu stopu rasta (2,6% g/g), takođe zahvaljujući uvozu naftnih proizvoda.

Ostale kategorije prihoda su takođe ostvarile rast, tokom posmatranog perioda. U periodu januar - septembar 2017. godine prikupljeno je oko 284 miliona KM neto prihoda, po osnovu putarina, oko 197 miliona KM od carina i 14 miliona KM od ostalih prihoda.

Tabela 1: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

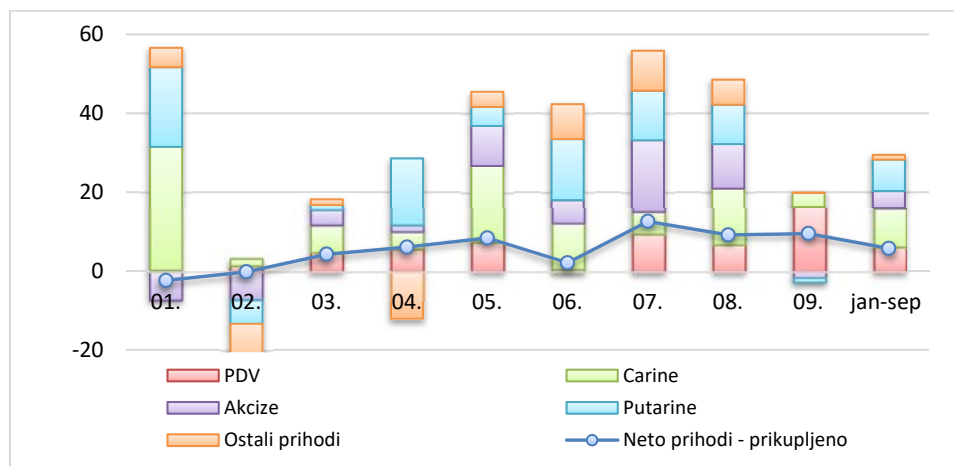
	2017 strukt.	2016 jan- sep	2017 jan- sep	2017 K1	2017 K2	2017 K3
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	3,1	7,4	3,5	8,2	10,1
Povrati	17,8	-1,1	16,1	17,5	21,8	9,2
<u>Neto prihodi - prikupljeno</u>	<u>82,2</u>	<u>4,0</u>	<u>5,7</u>	<u>0,6</u>	<u>5,4</u>	<u>10,3</u>
PDV	51,0	4,5	6,1	2,3	4,4	10,9
Carine	3,8	0,4	9,9	10,4	11,6	7,8
Akcize	21,6	2,0	4,3	-3,4	5,8	9,4
Putarine	5,4	11,4	8,0	4,2	12,2	7,1
Ostali prihodi	0,3	-0,6	1,2	-1,6	-0,4	5,4
Neusklađeni prihodi	0,2	-8,3	-33,6	...	-30,9	...
<u>Raspoloživo za raspodjelu</u>	<u>100,0</u>	<u>3,0</u>	<u>7,6</u>	<u>4,1</u>	<u>8,2</u>	<u>14,7</u>
Minimalne rezerve	18,1	-1,2	16,6	17,3	20,8	14,8
<u>Budžeti</u>	<u>81,9</u>	<u>3,9</u>	<u>5,8</u>	<u>1,4</u>	<u>5,6</u>	<u>14,7</u>
Servisiranje vanjskog duga	12,8	24,2	39,3	41,4	25,7	55,9
FBiH	8,2	24,1	38,3	44,2	25,4	52,1
RS	4,6	25,0	39,8	36,3	26,4	61,0
BD	0,1	-13,9	85,5	69,6	-0,2	197,2
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	69,1	1,6	1,3	-3,0	1,9	10,0
Institucije BiH	10,7	0,3	-0,3	0,8	-0,8	-0,7
FBiH	37,4	0,8	2,5	-3,5	3,7	12,7
RS	18,5	3,7	-0,9	-4,9	-0,6	10,2
BD	2,4	4,7	5,5	0,5	6,7	11,9

Izvor: UIO BiH

Raspoređeni prihodi. Nakon izdvojenih 16,6% (g/g) više sredstava za isplatu povrata sa JR UIO (minimalne rezerve), za raspodjelu krajnjim korisnicima ostalo je neto prihoda u iznosu od oko 4,3 milijardi KM (5,8% g/g više). Već, u drugoj polovini prethodne godine, mnogi krediti uzeti kod međunarodnih finansijskih institucija su počeli stizati na naplatu, što se nastavilo i tokom posmatrane godine. U skladu sa tim i izdvajanja sa JR, a za svrhu otplate vanjskog duga, su rasla iz tromjesečja u tromjesečje.

Za period januar - septembar 2017. godine, za servis vanjskog duga izdvojeno je za 39,3% više nego u istom periodu prethodne godine. Navedeno povećanje sredstava za servisiranje obaveza vanjskog duga, usporilo je rast sredstava za finansiranje budžetskih izdataka krajnjih korisnika (1,3% g/g).

Grafikon 7: Rast neto prihoda od indirektnih poreza u 2017. godini (u %)

Izvor: UIO BiH

Direktni porezi i doprinosi

Prihodi u nadležnosti entitetskih poreskih uprava učestvuju u ukupnim BH javnim prihodima sa 50,4%.

Tabela 2: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

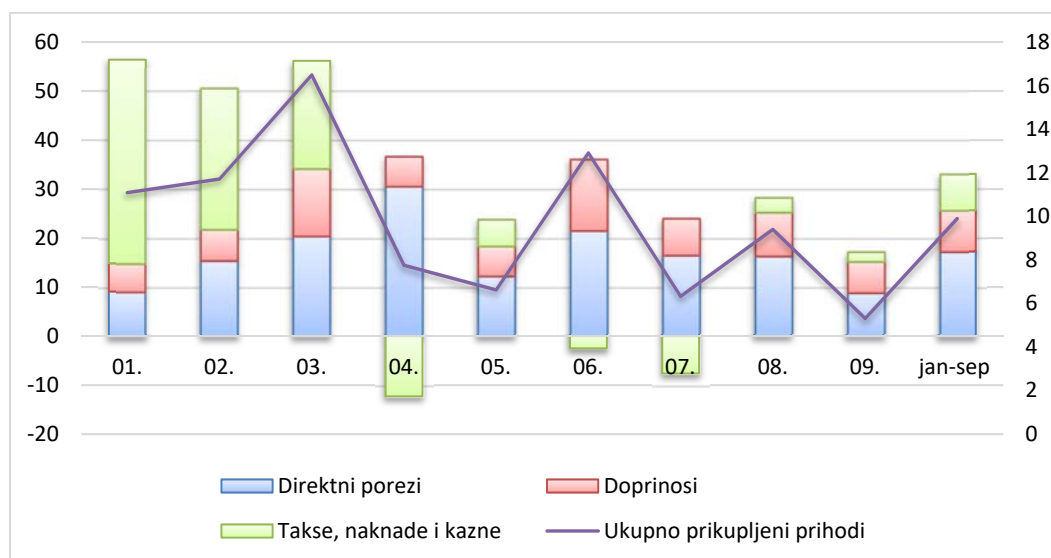
Naziv prihoda	FBiH jan-sep 2017			RS jan-sep 2017			BiH jan-sep 2017		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2016	2017		2016	2017		2016	2017	
Direktni porezi	574,4	704,7	22,7	329,1	355,3	8,0	903,5	1.060,0	17,3
<i>Porez na dohodak</i>	269,6	297,8	10,5	159,3	172,9	8,5	428,9	470,7	9,7
<i>Porez na dobit</i>	178,1	278,1	56,1	145,6	153,0	5,1	323,7	431,1	33,2
<i>Porezi građana</i>	125,6	127,7	1,6	24,1	29,4	21,8	149,7	157,1	4,9
<i>Ostali porezi</i>	1,1	1,2	5,4	0,0	0,0	0,0	1,1	1,2	5,4
Takse, kazne i naknade	482,3	510,8	5,9	264,1	291,0	10,2	746,4	801,7	7,4
Doprinosi	2.178,9	2.350,6	7,9	996,8	1.090,9	9,4	3.175,7	3.441,4	8,4
<i>PIO</i>	1.201,1	1.300,9	8,3	556,6	587,4	5,5	1.757,8	1.888,3	7,4
<i>Zdravstvo</i>	877,8	942,1	7,3	366,8	425,4	16,0	1.244,6	1.367,4	9,9
<i>Nezaposleni</i>	99,9	107,6	7,7	28,3	29,9	5,9	128,2	137,6	7,3
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	42,0	44,4	5,8	42,0	44,4	5,8
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	3,2	3,6	14,1	3,2	3,6	14,1
UKUPNO	3.235,6	3.566,0	10,2	1.590,0	1.737,1	9,2	4.825,6	5.303,1	9,9

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

U periodu januar - septembar 2017. godine, poreske uprave su zajedno prikupile oko 5,3 milijarde KM prihoda. Prihodi po osnovu direktnih poreza, doprinosa i drugih prihoda su viši za 9,9% g/g u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

Po osnovu **direktnih poreza**, ukupno je prikupljeno oko 1 milijardu KM prihoda (17,3% g/g više). Glavne kategorije direktnih poreza, još uvijek su porez na dohodak i porez na dobit. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i nesamostalne djelatnosti. Po ovom osnovu prikupljeno je oko 471 milion KM (9,7% više). Po osnovu poreza na dobit je prikupljeno oko 431 milion KM (više za 33,2%). Najznačajni rast u kategoriji poreza na dobit ostvaren je zahvaljujući porezu na dobit preduzeća, porezu na dobit pravnih lica iz oblasti igara na sreću, porezu na dobit banaka i mikrokreditnih organizacija.

Grafikon 8: Rast prihoda od direktnih poreza, doprinosa i ostali prihodi u KM (u %)

Izvor: Entitetske poreske uprave

Prihodi od **doprinosa** tokom perioda januar-septembar 2017. godine su iznosili oko 3,4 milijarde KM, što je za 8,4 % više nego u istom periodu prethodne godine. Pred kraj posmatranog perioda, PU FBiH je aktivirala odluku donijetu prethodne godine a koja se odnosi na ograničavanje poslovanja pravnih subjekata. Ograničavanje poslovanja se sprovodi kroz mjeru obustavljanja isplate plata bez istovremene uplate poreza i doprinosa. Navedena odluka predstavlja jedan vid zaštite od stvaranja novih ali i povećanja ranijih dugovanja javnih preduzeća.

Po osnovu **taksi, kazni i naknada** u posmatranom periodu prikupljeno je oko 802 miliona KM (7,4% g/g). Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za korištenje šuma, naknada za korištenje mineralnih voda, priređivanje igara na sreću, različite administrativne takse).

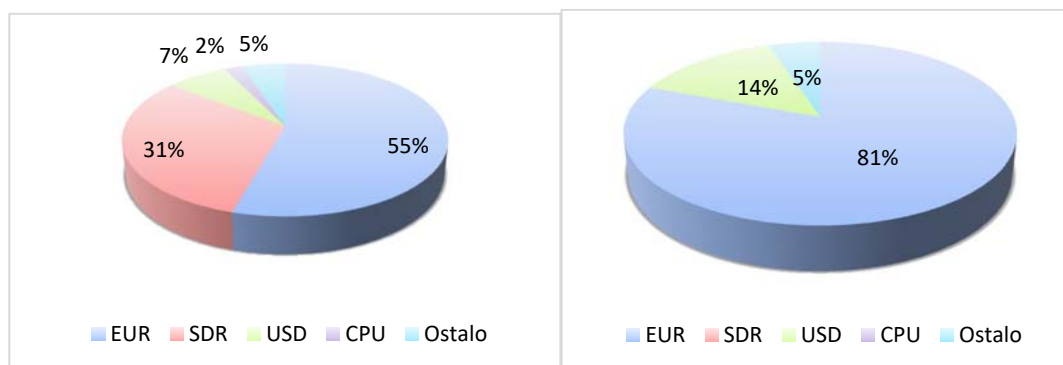
Rast prihoda iz nadležnosti poreskih uprava je dijelom rezultat pojačanih inspeksijskih nadzora, a u svrhu borbe protiv rada na crno.

Javna zaduženost BiH

U periodu januar-septembar 2017. godine, prema podacima MFT BiH, ukupna javna zaduženost BiH iznosila je oko 11,5 milijardi KM što je za 2,6% manje u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Oko 70% od ukupnog javnog duga se odnosi na vanjski dug, a preostalih 30% na unutrašnji.

Stanje vanjskog duga na kraju posmatranog perioda je iznosilo oko 8 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine došlo je do smanjenja istog za oko 4%. Veliki dio kredita uzetih kod međunarodnih finansijskih institucija, stižu na naplatu. Tako su dospjele obaveze po osnovu vanjskog duga uvećane za 27,1% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Tokom devet mjeseci tekuće godine, servisirano je oko 608 miliona KM vanjskog duga. Za otplatu glavnice je utrošeno oko 522 miliona KM (32,9% g/g), a za otplatu kamata 85 miliona KM (kao i prethodne godine).

Grafikon 9: Stanje vanjskog duga i servis vanjskog duga po valutnoj strukturi

Izvor: MFT BiH

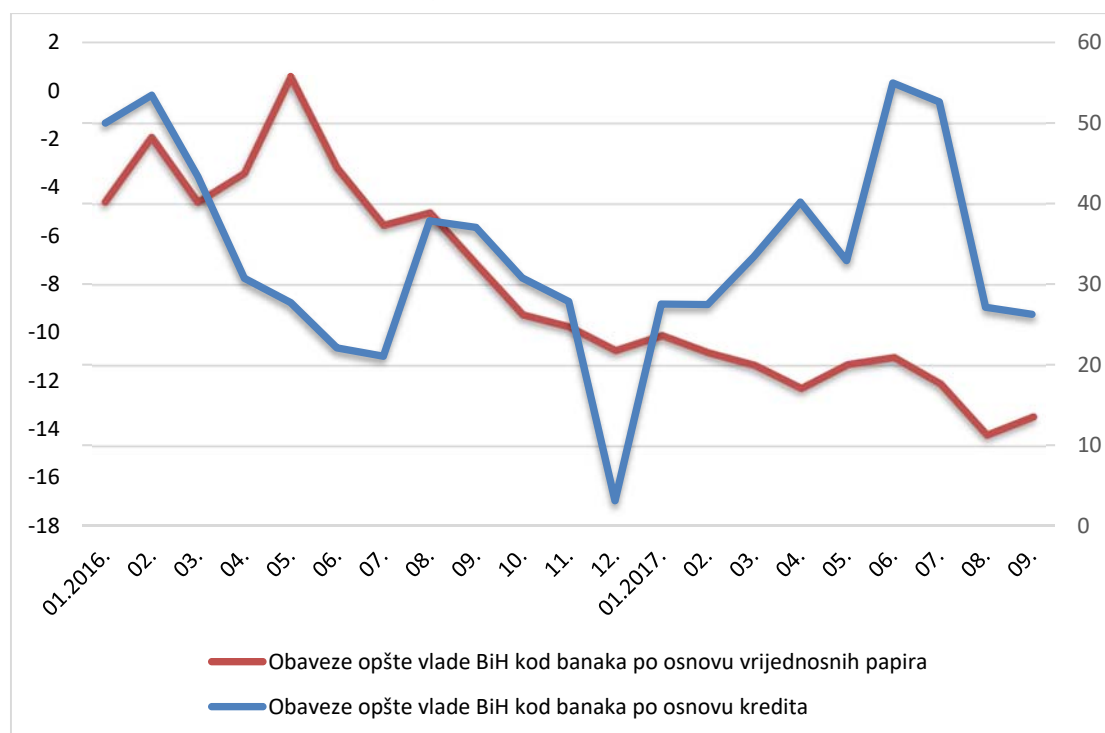
U prvih devet mjeseci, tekuće godine, a prema podacima MFT BiH je povučeno ukupno oko 315,5 miliona KM kreditnih sredstava, što je za 42% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po tromjesečjima, najveći dio kreditnih sredstava je angažovan tokom trećeg tromjesečja (59,2%). Tokom prvog je povučeno oko 21% ukupnih kreditnih sredstava, a u drugom oko 19,7%. U periodu januar-septembar 2017. godine, ukupno je plaćeno oko 2 miliona KM troškova za odobrena, a neangažova sredstva.

Stanje unutrašnjeg duga na kraju posmatranog perioda, a prema preliminarnim podacima MFT BiH, je iznosilo oko 3,5 milijarde KM i veći je za samo 0,3% g/g. Dug entiteta i BD je porastao za 1,1% u odnosu na isti period prethodne godine, dug kantona u FBiH je smanjen za 4,2% g/g, dug gradova i opština je veći za 1,2% g/g, a dug fondova socijalne sigurnosti je smanjen za 8,2% g/g. Najveći dio duga entitetskih

vlada se odnosi na obaveze po osnovu dugoročnih obveznica ali i obaveze po osnovu stare devizne štednje, ratnih potraživanja, koji čine oko 82% ukupnog entitetskog duga. Dug kantona najvećim dijelom je u vidu obaveza prema bankama po osnovu kredita. A kod preostalih nosilaca unutrašnjeg duga, jedini vid obaveza jesu obaveze prema bankama po osnovu kredita.

Ukupna zaduženost opšte vlade BiH¹⁹, a prema podacima CB BiH je dostigla iznos od 2,2 milijarde KM. Zaduživanje opšte vlade, kroz kredite komercijalnih banaka i emisije vrijednosnih papira je na kraju posmatranog perioda viša za 2,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Krediti opšte vlade bilježe smanjenje od 9,2% g/g, dok je zaduživanje kroz vrijednosne papire uvećano za 13,6% g/g. Do maja mjeseca tekuće godine, zaduživanje kroz emisiju vrijednosnih papira, bilo je karakteristično samo za entitetske vlade i opštine. A od maja mjeseca, i Kanton Sarajevo je preko berze izvršio aukciju obveznica.

Grafikon 10: Zaduzenost opšte vlade BiH kroz komercijalno zaduživanje (u %)

Izvor: CB BiH

Na ovaj način, Kanton Sarajevo se, putem tri aukcije obveznica sa rokom dospelja od 3-5 godina i kamatnim stopama od 2,85%-3,3% zadužilo ukupno oko 18,7 miliona KM. Putem berzi, entitetske vlade su se ukupno zadužile za oko 487 miliona KM. Vlada FBiH se putem 6 aukcija trezorskih zapisa sa rokom dospelja od 3-12 mjeseci i kamatnim stopama od 0,03%-0,27% zadužila za oko 160 miliona KM. Vlada RS se putem 8 aukcija trezorskih zapisa, sa rokom dospelja 6-12 mjeseci i kamatnim stopama od 0,45%-1,0%, zadužila za oko 130 miliona KM i putem održanih 6 aukcija obveznica, sa rokom dospelja od 3-10 godina i kamatnim stopama od 2,5%-4,3%, zadužila za oko 197 miliona KM.

¹⁹ Ovde su uključene obaveze po kreditima svih nivoa vlasti u BiH, fondova socijalne zaštite i javnih preduzeća, kao i obaveze po emitovanim vrijednosnim papirima.

III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

- U I-IX 2017. godine inflacija u BiH iznosila je 1,1%. Rast cijena najznačajniji u odjeljcima prevoza, alkoholnih pića i duvana, hrane i bezalkoholnih pića.
- Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu energenata uvećana u odnosu na isti period prethodne godine.

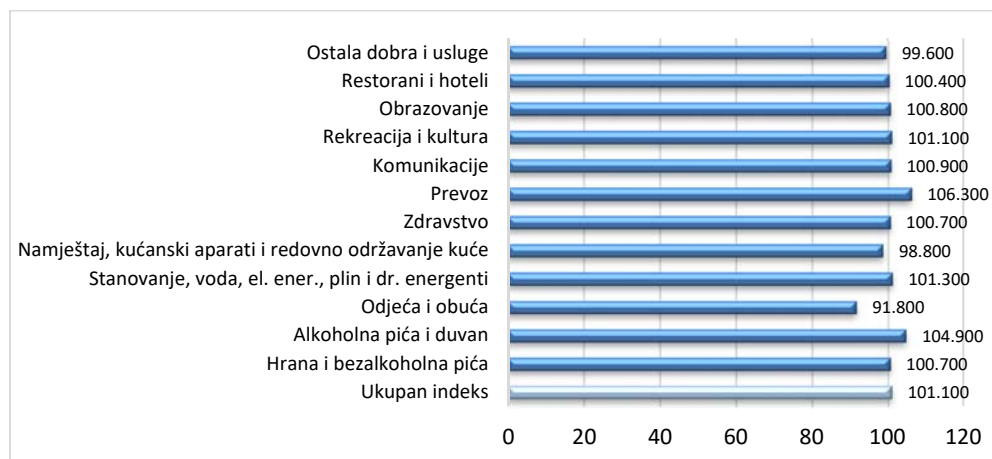
Rast cijena u BiH nastavljen je u K3 2017. godine. Tako je prosječna inflacija u periodu I-IX 2017. godine iznosila 1,1% g/g. Intenzitet rasta cijena (g/g) ostao je gotovo nepromijenjen kao i u prvoj polovini godine, a najznačajniji doprinos bio je prvenstveno u odjeljcima prevoza, alkoholnih pića i duvana, hrane i bezalkoholnih pića.

Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-IX 2017. godine uvećane su 6,3% g/g. Rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu determinisao je rast cijena goriva u BiH. Međutim, posmatrajući cijene goriva u BiH po kvartalima u 2017. godini, primjetno je da intenzitet rasta cijena ovog energenta slabi od K1 do K3.

Nakon povećanja akciza na duvan i cigarete na početku 2017. godine, cijene u pododjeljku duvana su u periodu I-IX 2017. godine uvećane za 5,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Pored akciza, pojedini proizvođači cigareta su od jula 2017. godine dodatno uvećali cijene cigareta²⁰, što je sveukupno doprinijelo pomenutom rastu cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana od 4,9% g/g.

Iako su u odjeljku hrane i bezalkoholna pića, cijene uvećane za 0,7% g/g u I-IX 2017. godine, imale su doprinos ukupnom rastu cijena zbog najvećeg udjela u CPI indeksu. Rast inflacije samo je djelimično usporen smanjenjem cijena u odjeljku odjeće i obuće (-8,2% g/g).

Tabela 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH prema područjima djelatnosti I-IX 2017/I-IX 2016

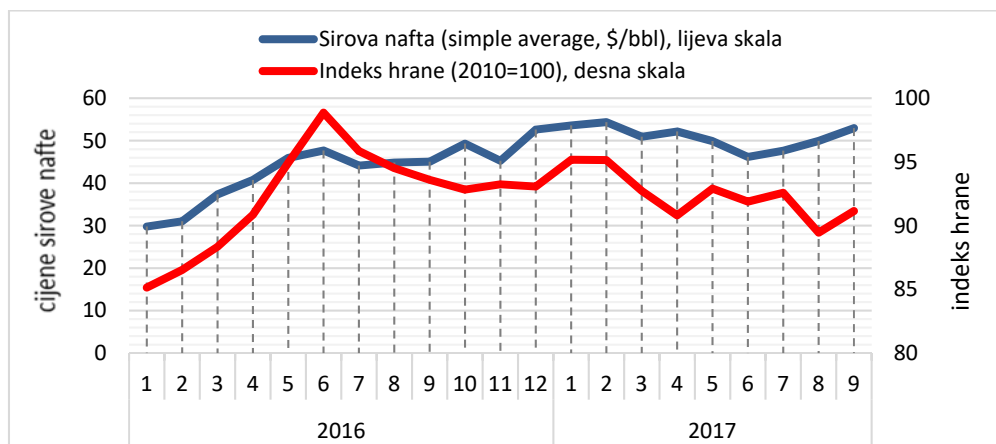

Izvor: BHAS

Posmatrajući cijene sirove nafte na svjetskom tržištu tokom I-IX 2017. godine primjetan je relativno stabilan nivo cijena ovog energenta, ali su cijene u 2017. godini ipak veće u odnosu na iste iz 2016. godine (grafikon ispod). U septembru 2017. godine sirova nafta je dostigla cijenu od 53 \$/barelu i za 17,6% je veća u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Međutim, za razliku od sirove nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu u istom mjesecu bio je niži za 2,6% u odnosu na septembar prethodne godine, što je uticalo da doprinos rastu ukupnoj inflaciji bude nešto veći u odjeljku prevoza nego u odjeljku hrane.

²⁰ Povećanje cijena cigareta je u ovom slučaju stvar poslovne politike proizvođača, a ne dodatnog povećanja akciza na duvan i duvanske proizvode.

Grafikon 11: Kretanje cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu, stope rasta g/g

Izvor: Svjetska banka

Monetarni sektor u BiH

Ukupna novčana masa (M2) na kraju devet mjeseci 2017. godine je iznosila 21,6 mlrd. KM i u odnosu na isto razdoblje prošle godine veća je za 9,9%. Visoka godišnja stopa rasta M2 rezultat je dvoznamenkasti rasta transakcijskog novca (M1) od 14,0%, a zatim kvazi novca (QM) čija je stopa rasta bila znatno niža (6,0% g/g). Promatrajući po komponentama M1 i QM, najveći doprinos rastu došao je od strane prenosivih depozita u domaćoj valuti (5,1 p.b.), a zatim od ostalih depozita u domaćoj valuti (1,8 p.b.), gotovine izvan banaka (1,3 p.b.), prenosivih depozita u inozemnoj valuti (1,2 p.b.), te ostalih depozita u inozemnoj valuti (0,5 p.b.).

Tabela 4: Monetarni agregati (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Razdoblje	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
I. - IX. 2016.	3.361	5.637	8.998	3.706	1.504	5.460	10.670	19.668
I. - XII. 2017.	3.401	5.900	9.301	3.883	1.536	5.478	10.897	20.198
I. - IX. 2017.	3.617	6.644	10.260	4.058	1.734	5.564	11.357	21.618
	Stopa rasta g/g							
I. - IX. 2016.	11,3%	16,2%	14,3%	5,7%	7,3%	-1,0%	2,4%	7,5%
I. - XII. 2017.	11,3%	15,1%	13,7%	9,0%	12,9%	-1,2%	4,1%	8,3%
I. - IX. 2017.	7,6%	17,9%	14,0%	9,5%	15,3%	1,9%	6,4%	9,9%

Izvor: Centralna banka BiH.

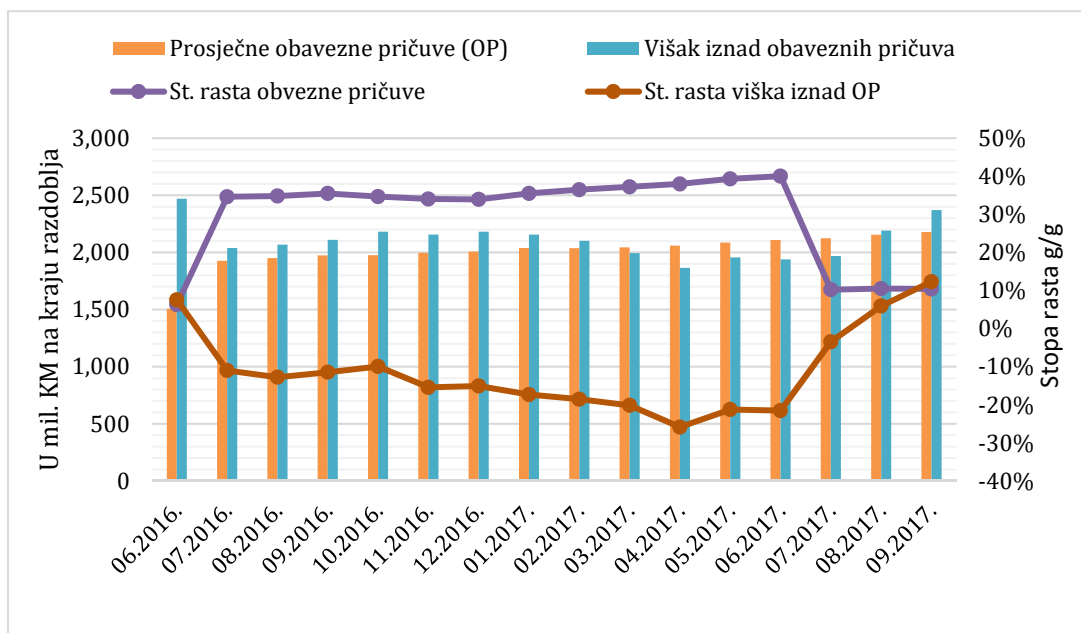
Primarni novac (M0) na kraju promatranog razdoblja iznosio je 9,0 mlrd. KM, a od tog iznosa na depozite banaka kod monetarnih vlasti odnosilo se 4,5 mlrd. KM, gotovinu izvan monetarnih vlasti 4,3 mlrd. KM, te na prenosive depozite drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti 74,1 mil. KM. Godišnji rast primarnog novca od 9,5% rezultat je solidnog rasta i depozita banaka kod monetarnih vlasti od 9,2% i gotovine izvan monetarnih vlasti od 8,7%. Novčani multiplikator za devet mjeseci tekuće

godine iznosio je 2,415. Zbog sličnog godišnjeg rasta M0 i M2 iznos novčanog multiplikatora je sličan prošlogodišnjem za devet mjeseci (2,405).

Prosječne obvezne pričuve

Kao što je već kod primarnog novca navedeno, depoziti banaka kod CBBiH zabilježili su pozitivan trend rasta koji je, naravno, rezultat rast depozita domaćih sektora. Prosječan saldo računa obveznih pričuva iznosio je 4,5 mlrd. KM. Od tog iznosa 47,9% činile su prosječne obvezne pričuve, a 52,1% činio je višak iznad obvezne pričuve koji od kolovoza 2017. godine ponovno bilježi pozitivan godišnji rast, a nakon što je prethodnih 13 mjeseci bio u kontantnom padu. Uzrok tome bilo je stupanje na snagu nove regulative vezane za obveznu pričuvu.

Grafikon 12: Kretanje obveznih pričuva i viška iznad obveznih pričuva

Izvor: Centralna banka BiH

Stanje bruto deviznih pričuva

Bruto devizne pričuve dosegle su iznos od 10,2 mlrd. KM. U odnosu na devet mjeseci 2016. godine otvoren je rast od 8,0%. Slična politika investiranja deviznih pričuva vođena je i u 2017. godini kao i prethodnih godina, tj. najveći dio deviznih pričuva investirano je u inozemne vrijednosne papire (70,7%). Depoziti kod nerezidentnih banaka činili su 25,5%, inozemna valuta u trezoru CBBiH 2,1% i zlato 2,0%. Iznos bruto deviznih pričuva bio je dovoljan za financiranje 7,1 mjeseci uvoza roba i usluga. Također, pokrivenost pričuvnog novca deviznim pričuvama iznosila je 113,9% čime su zadovoljeni uvjeti valutnog odbora. Pokrivenost monetarne pasive iznosila je 106,1%.

Bankarski sektor u BiH

U BiH u prva tri tromjesečja 2017. godine bankarski sektor je činilo 23 komercijalne banke²¹, koliko ih je bilo i u zadnjem tromjesečju 2016. godine. Ukupan financijski rezultat bh. bankarskog sektora za devet mjeseci 2017. godine je iznosio 318,4 mil²². KM. Ostvareni rezultat je znatno veći u odnosu na isto razdoblje prošle godine (46,7% g/g), a postignut je zahvaljujući pozitivnom rastu ukupnih prihoda (5,8% g/g), a negativnom rastu ukupnih rashoda (-3,8% g/g).

²¹ Bankarski sektor u ovom smislu podrazumijeva komercijalne banke, bez Centralne banke, odnosno monetarnih vlasti.

²² Ukupan financijski rezultat, ukupni prihodi i rashodi i ostali podaci iz izvješća o dobitku i gubitku su nekonsolidirani podaci za bankarski sektor u BiH, a dobiveni su zbrajanjem podataka za FBiH i RS koji su dobiveni od entitetskih agencija za bankarstvo.

Unatoč negativnom rastu prihoda od kamata (-0,4% g/g), ukupni prihodi ostvarili su pozitivan rast zahvaljujući rastu operativnih prihoda od 18,8% g/g. Prihodi od kamata čine najveći dio ukupnih prihoda (63,6%), dok operativni prihodi čine 36,4%.

Na strani rashoda, i rashodi po kamatama i nekamatni rashodi imali su silazni trend, što je u konačnici rezultiralo negativnim rastom ukupnih rashoda.

Tabela 5: Financijski rezultat bankarskog sektora u BiH

Red.br.	U 000KM	I-IX 2016	I-IX 2017	promjena g/g
1	<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	796.837	793.917	-0,4%
2	<i>Operativni prihodi</i>	376.944	447.645	18,8%
3	UKUPNI PRIHODI (1+2)	1.173.781	1.241.562	5,8%
4	<i>Rashodi po kamatama i slični rashodi</i>	198.198	174.517	-11,9%
5	<i>Nekamatni rashodi</i>	752.154	740.029	-1,6%
6	UKUPNI RASHODI (4+5)	950.352	914.546	-3,8%
7	<i>Porezi</i>	6.373	8.622	35,3%
8	<i>Dobit po osnovu povećanja odloženih poreskih sredstava i smanjenje odloženih poreskih obaveza</i>	44	52	18,2%
9	<i>Gubitak po osnovu smanjenja odloženih poreskih sredstava i povećanje odloženih poreskih obaveza</i>	13	62	376,9%
10	NETO-DOBIT BANKARSKOG SEKTORA (3-6+8-7)	217.087	318.384	46,7%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

Pokazatelji profitabilnosti također su bolji u odnosu na godinu ranije. Povrat na angažiranu aktivu iznosio je 1,7%, što je za 0,5 p.b. više poredeći s istim razdobljem prošle godine. Povrat na dionički kapital iznosio je 11,7% i veći je za 3,3 p.b. Bankarski sektor kao cjelina ostvario je zadovoljavajuću kapitaliziranost te je stopa adekvatnosti kapitala iznosila 15,6% što je iznad zakonski propisane minimalne stope adekvatnosti kapitala od 12%.

Tabela 6: Adekvatnost kapitala i profitabilnost bankarskog sektora (u %)

Razdoblje	Neto kapital prema ukupnim ponderisanim rizicima	Povrat na prosječnu aktivu	Povrat na prosječni dionički kapital
I-IX 2016	16,1	1,2	8,4
I-IX 2017	15,6	1,7	11,7

Izvor: Centralna banka BiH.

Ukupna bilanca bankarskog sektora iznosila je 27,6 mlrd. KM i uvećana je za 2,4 mlrd. KM, odnosno 9,3% u odnosu na devet mjeseci 2016. godine²³. Na strani aktive zabilježen je rast potraživanja od domaćih sektora od 6,7% g/g, pričuva od 9,9% te inozemne aktive od 28,1%. Na strani pasive, sve stavke izuzev uzetih kredita i ostalih stavki neto zabilježile su pozitivan rast na godišnjoj razini.

Ukupni krediti na kraju devet mjeseci 2017. godine su iznosili 18,1 mlrd. KM i uvećani su za 1,0 mlrd. KM (6,4% g/g) u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveći doprinos rastu došao je od strane sektora nefinancijskih poduzeća (3,6 p.b.)²⁴. Krediti plasirani ovom sektoru iznosili su 8,5 mlrd. KM, činili su 46,9% ukupnih kredita, a u odnosu na isto razdoblje prošle godine uvećali su se za 7,9% g/g. Rast kredita nefinancijskim poduzećima može se promatrati kao rezultat poboljšanja poslovanja

²³ Podaci o bilanci stanja, kreditima i depozitima su konsolidirani podaci proizvedeni od strane Centralne banke BiH i predstavljaju stanja na kraju razdoblja.

²⁴ Sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna i nefinancijska privatna poduzeća. Sektor opće vlade čine sve razine vlade u BiH. Za potrebe izrade ovog izvješća u ostali sektor su uvršteni sektor ostalih finansijskih (nebankarskih) institucija te ostali sektori (prema sektorskoj strukturi koju je uradila CBBiH).

poduzeća u BiH. Tome u prilog ukazuju zabilježen jači rast vanjskotrgovinske razmjene u odnosu na prošlu godinu, te nastavak sličnog rasta industrijske proizvodnje.

Također, i u sektoru unutrašnje trgovine zabilježeni su pozitivni trendovi. Pored ovoga, prihodi po osnovu PDV, te poreza na dobitak poduzeća veći su poredeći s prva tri tromjesečja 2016. godine.

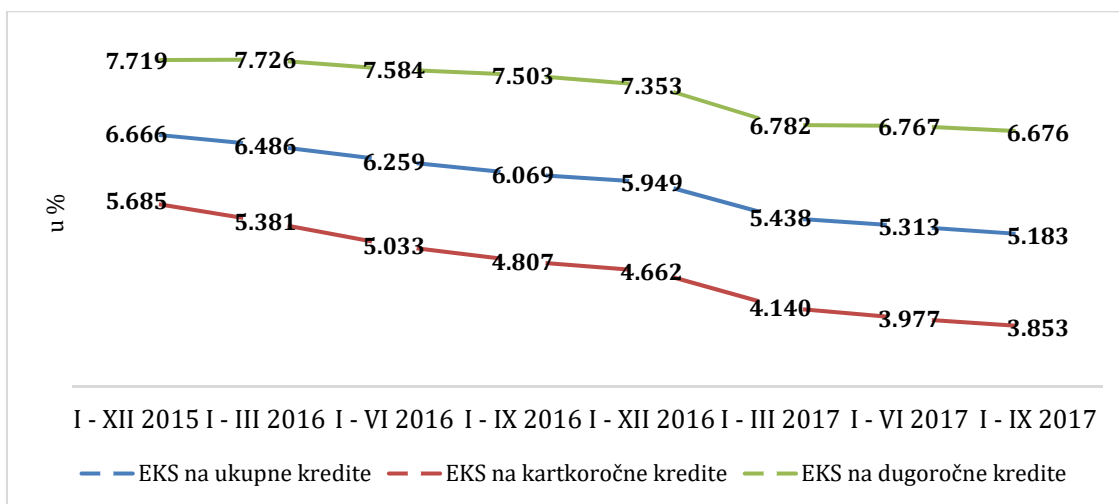
U 2017. godini došlo je i do pada kamatnih stopa za gospodarstvo²⁵. Prosječna efektivna kamatna stopa (EKS) na ukupne kredite gospodarstvu za devet mjeseci 2017. godine iznosila je 4,02%, dok je u istom razdoblju prošle godine iznosila 4,84%²⁶.

Kredit plasirani sektoru stranovništva činili su 47,0% ukupnih kredita i dosegli su iznos od 8,5 mlrd. KM, a što je za 6,8% više u odnosu na devet mjeseci 2016. godine. Njihov doprinos rastu ukupnih kredita iznosio je 3,2 p.b. Nastavak rasta broja zaposlenih, a pada broj nezaposlenih osoba, te skroman rast neto plaća ukazuje na nešto bolju situaciju na tržištu rada u odnosu na prošlu godinu što može biti jedan od razloga bržeg rasta kredita plasiranih ovom sektoru u odnosu na prošlu godinu. Također, cijene kredita stanovništvu niže su u odnosu na prošlu godinu. Prosječna EKS na kredite stanovništvu za devet mjeseci ove godine je iznosila 7,59%, što je za 1,62 p.b. manje poredeći g/g.

Za razliku od prethodna dva spomenuta sektora, krediti općoj vladi imaju negativan trend kretanja koji je započeo u 2016. godini. Ovi krediti u ukupnim kreditima imaju malo učešće (5,4%) i u promatranom razdoblju su iznosili 989,5 mil. KM, što je za 9,2% manje u odnosu na godinu ranije. Samim tim, doprinos rastu ukupnih kredita bio je -0,6 p.b. S druge strane, potraživanja banaka po osnovu vrijednosnih papira ovog sektora imali su pozitivan trend rasta (14,0%) i iznosili su 1,3 mlrd. KM. Krediti ostalim sektorima imaju zanemarivo učešće u ukupnim kreditima 0,6%, pa je samim tim i doprinos rastu ukupnih kredita vrlo skroman (0,2 p.b.).

Prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite, kao i na kratkoročne i dugoročne kredite niže su u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a što je prikazano na grafikonu ispod.

Grafikon 13: Kretanje prosječne EKS na kredite u BiH

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

²⁵ Podaci za kamatne stope za gospodarstvo koje proizvode entitetske agencije za bankarstvo uzete su kao pokazatelj kretanja cijene kredita za nefinancijska poduzeća.

²⁶ Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu BiH dobivena je ponderiranim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u FBiH. Kao ponderi su korištena učešća ukupnih kredita/depozita u FBiH i RS u ukupnim kreditima/depozitima u BiH. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Isti izračun urađen je i po sektorima i po ročnosti. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u Dodatku.

Kvaliteta kreditnog portfolija mjerena učešćem nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je bolja u odnosu na prethodnu godinu. Nekvalitetni krediti činili su 10,8% ukupno plasiranih kredita fizičkim i pravnim osobama, što je za 1,3 p.b. manje u odnosu na devet mjeseci 2016. godine, te 1,0 p.b. u odnosu na kraj 2016. godine.

Tabela 7: Klasifikacija kredita prema kvaliteti

Razdoblje	A	B	C	D	E	C-E (NPL)	učešće u ukupnim nekvalitetnim kreditima
Kreditni fizičkim osobama							
30.09.2016.	42,1%	1,2%	0,6%	0,7%	2,9%	4,2%	34,7%
31.12.2016.	42,2%	1,3%	0,5%	0,7%	2,9%	4,1%	34,7%
30.09.2017.	42,8%	1,2%	0,5%	0,5%	2,7%	3,7%	34,3%
Kreditni pravnim osobama							
30.09.2016.	38,7%	5,9%	1,7%	2,9%	3,3%	7,9%	65,3%
31.12.2016.	38,2%	6,6%	1,5%	2,7%	3,5%	7,7%	65,3%
30.09.2017.	39,4%	5,9%	1,4%	2,2%	3,4%	7,1%	65,7%
Ukupni krediti							
30.09.2016.	80,8%	7,1%	2,2%	3,7%	6,2%	12,1%	100,0%
31.12.2016.	80,4%	7,8%	2,1%	3,4%	6,3%	11,8%	100,0%
30.09.2017.	82,1%	7,1%	1,9%	2,7%	6,2%	10,8%	100,0%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

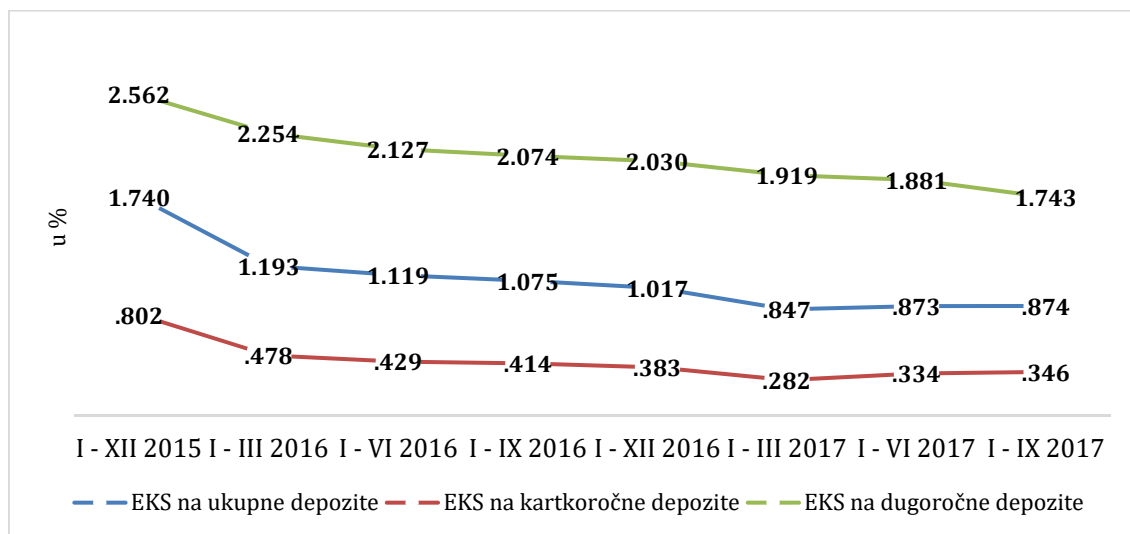
Ukupni depoziti bilježe brži rast u 2017. godini u odnosu na ranije godine. Poredeći s istim razdobljem prošle godine ukupni depoziti su se uvećali za 11,1% te su na kraju devet mjeseci 2017. godine iznosili 19,1 mlrd. KM. Najveći dio od tog iznosa se odnosilo na depozite sektora stanovništva (57,6%), zatim na depozite nefinancijskih poduzeća (23,1%), depozite opće vlade (11,3%) te depozite ostalih sektora (7,9%). Depoziti stanovništva dosegli su iznos od 11,0 mlrd. KM te su zabilježili godišnju stopu rasta od 7,5%. Od tog iznosa na štedne depozite stanovništva se odnosilo 49,5% (dugoročni 44,9%, kratkoročni 4,6%), a na depoziti po viđenju 25,4% i transakcijske račune 25,1%. Za razliku od kredita stanovništvu koji su gotovo u cijelosti plasirani u domaćoj valuti (99,88%), depoziti stanovništva većim su dijelom denominirani u inozemnoj valuti (54,5%).

Depoziti nefinancijskih poduzeća uvećali su se u odnosu na devet mjeseci prethodne godine za 12,6% te su iznosili 4,4 mlrd. KM. Od svih sektora, najbži rast zabilježen je kod depozita opće vlade (32,6%), a iznosili su 2,2 mlrd. KM. Mogući razlozi ubrzanog rasta mogu biti u većim poreznim prihodima i sličnim javnim nametima, sporijem plaćanju obveza ili manjim obvezama u odnosu na prethodnu godinu, itd²⁷. Depoziti ostalih sektora zajedno su iznosili 1,5 mlrd. KM i veći su za 8,5% g/g.

Prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne depozite, kao i na kratkoročne i dugoročne depozite niže su u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a što je prikazano na grafikonu ispod. Smanjenje kamatnih stopa na depozite moguće je razlog smanjenih kamatnih rashoda bankarskog sektora.

²⁷ Treba imati na umu, da uzimajući u obzir samo stanje depozita opće vlade ne može se dobiti i slika likvidnosti ovog sektora. Podaci o depozitima za određeno razdoblje su zapravo presjeci stanja na kraju zadnjeg dana izvjestajnog mjeseca i ne daju uvid o promjenama unutar određenog razdoblja.

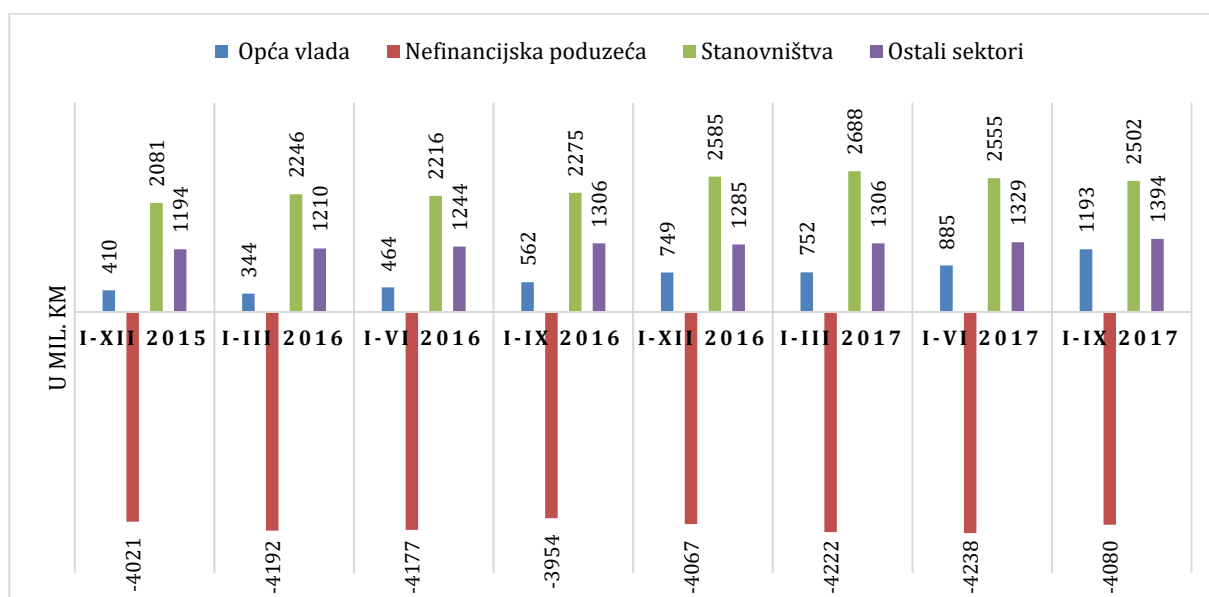
Grafikon 14: Kretanje prosječne EKS na depozite u BiH

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

Ukupna neto štednja (izražena kao razlika depozita i kredita) na kraju devet mjeseci 2017. godine iznosila je 1,0 mlrd. KM. Izuzev sektora nefinancijskih poduzeća koji imaju negativnu neto štednju od 4,1 mlrd KM, stanje depozita svih ostalih sektora je veće od uzetih kredita.

Grafikon 15: Neto štednja po sektorima (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Izvor: Centralna banka BiH.

Tržište kapitala

- Većina indeksa u svijetu i regionu su u trećem kvartalu nastavili sa nešto umjerenijim rastom nego prethodnim kvartalima 2017.godine.
- Ukupan promet na bh. berzama manji za 20,6% g/g. uz minimalan pad ukupne kapitalizacija g/g.

Indeksi

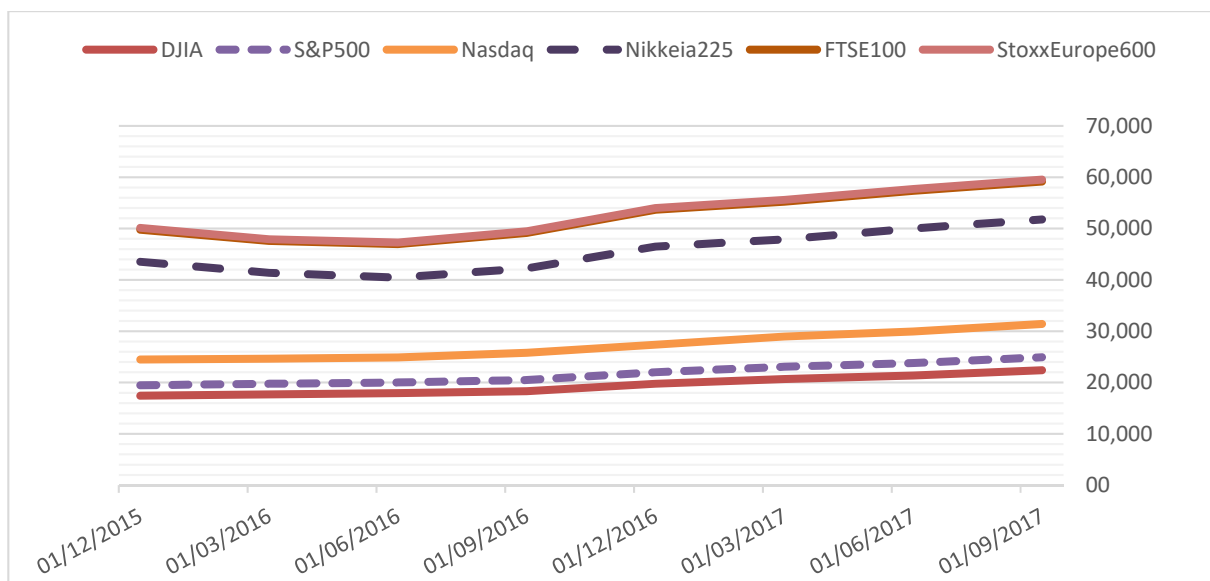
U trećem kvartalu 2017. god. je nastavljen nešto usporeniji rast glavnih berzanskih indeksa u USA nego što je bio u prvoj polovini godine. Gledajući rast na godišnjem najveći rast ostvarili indeksi DJIA (25% g/g.) i Nasdaq (26,8% g/g.) dok su u isto vrijeme indeksi u Evropi FTSE100 (13,4% g/g.) i Stoxx Europe 600 (15% g/g.) rasli nešto umjerenije.

Tabela 8: Promjena vrijednosti (u %) vodećih berzanskih indeksa u svijetu

Period	DJIA	Nasdaq	S&P 500	FTSE 100	Stoxx Europe 600	Nikkei 225
29.09.2017/30.06.2017	4,9 %	5,8 %	4,9%	0,8%	2, 3%	1,3%
29.09.2017/31.12.2016	22,4%	14,1%	16,2%	6,9%	5%	23,7%
29.09.2017/29.09.2016	25%	26,8%	20,0%	13,4%	15%	30,7%

Izvor: WSJ,Bloomberg

Grafikon 16: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu u prva tri kvartala 2017. god.

Izvor: WSJ,Bloomberg

Što se tiče Indeksa u regionu, beogradski SRX je ostvario rast od 19,2% g/g, hrvatski CROX ostvario pad od 4% i bosanski BATX²⁸ je takođe zabilježio pad od 4,8% g/g.

²⁸https://www.wienerborse.at/indizes/aktuellendexwerte/zusammensetzung/?ID_NOTATION=32133507&ISIN=AT0000A0FS

Učešće u indeksu BATX: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo 24,22 %, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo 13,14%, „Fabrika Duhana Sarajevo“ d.d.Sarajevo 9,02%, „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo 9,14%, „Nova Banka A.D.“ Banja Luka 19,99%, „Telekom Srpske“ 24,49%.

Prateći vrijednosti BATX indeksa slične vrijednosti je imao i index Investicionih fondova BIFX koji je zabilježio pad vrijednosti od 22,1% kao i indeks SASX-10 (indeks koji prati kretanje cijena prvih 10 kompanija na tržištu u FBiH) sa padom od 13,3% g/g. Jedino je index SASX-30 zabilježio minimalan rast od 2% g/g. Berzanski indeks RS (BIRS) je ostvario minimalan pad od 1% g/g dok je Indeks elektroprivrede RS (ERS-10) padao 12,1% g/g.

Tabela 9: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE

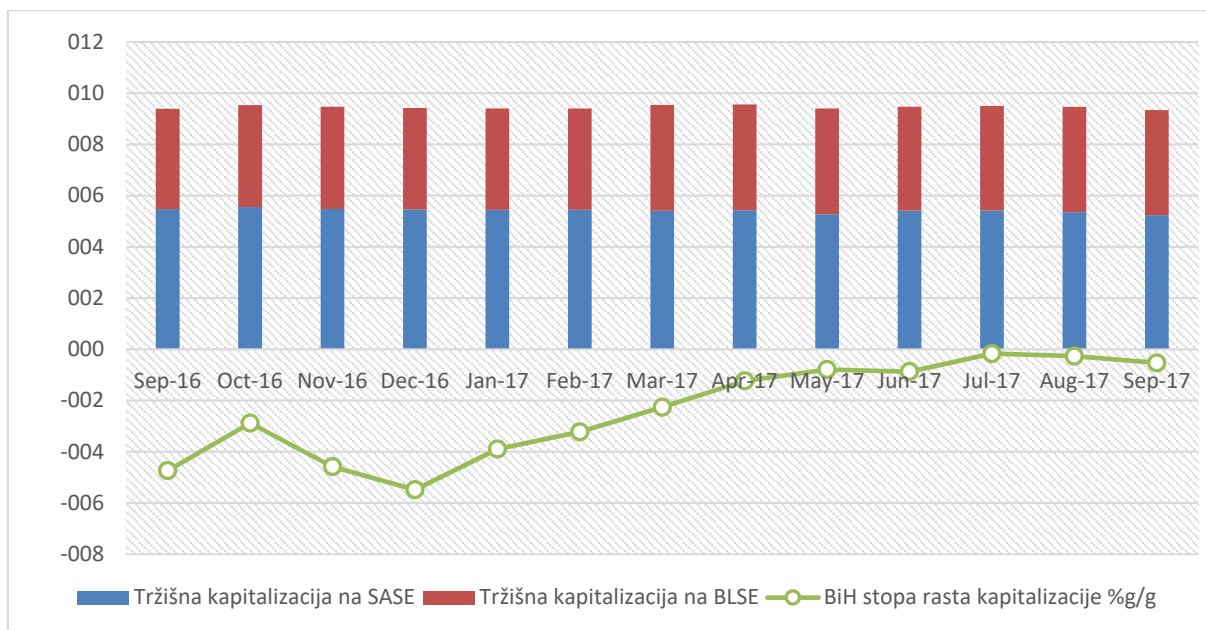
Period	BIFX	SASX-10	SASX-30	BIRS	ERS-10
29.09.2017/31.12.2016	-0,2%	-9,2%	4,8%	1,8%	-6,4%
29.09.2017/30.09.2016	-22,1%	-13,3%	2,0%	-1,0%	-12,1%

Izvor: SASE i BLSE

Ukupni promet i kapitalizacija

Ukupna tržišna kapitalizacija, koja se koristi kao glavni indikator obima i veličine prometa na bh. tržištu je na kraju prva tri kvartala 2017. god. iznosila 9,34 mild. KM uz minimalan pad na godišnjoj osnovi od 0,5% g/g. Kapitalizacija na SASE je padala 4,4% g/g. uz učešće od 56%, dok je na BLSE ostvarila rast od 4,8% g/g sa učešćem od 44% u ukupnoj kapitalizaciji.

Grafikon 17: Kapitalizacija i stopa rasta na SASE i BLSE

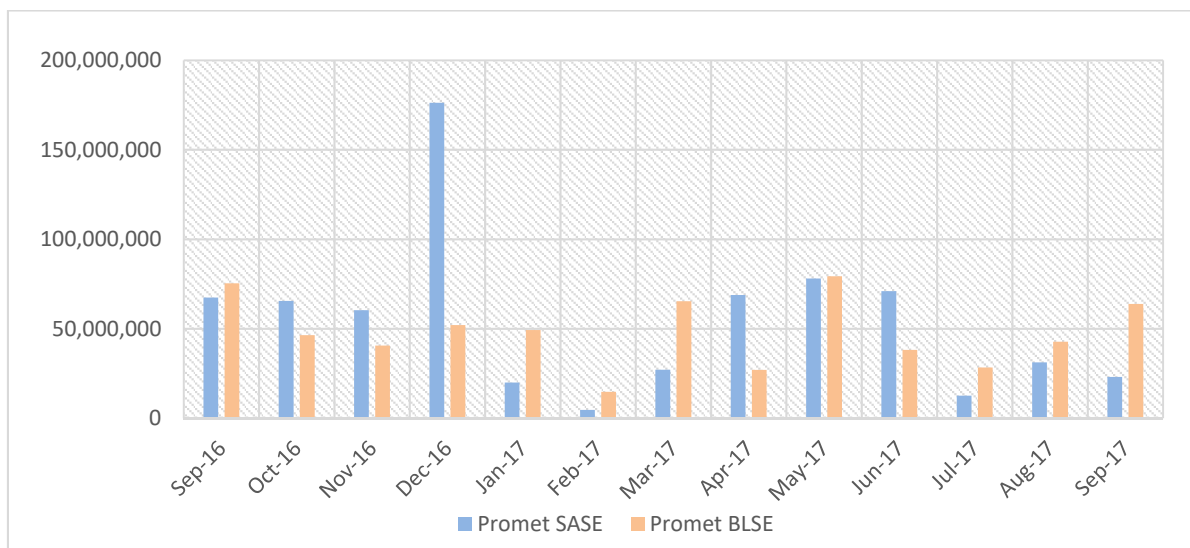

Izvor: SASE i BLSE

Interesantno je da za isti vremenski period kapitalizacija u Hrvatskoj ostvaruje rast od 5,1% g/g dok kapitalizacija na Beogradskoj berzi ostvaruje pad od 4,8% g/g.

Ukupan promet na SASE u prva tri kvartala 2017. god. je opao za 25,7 % g/g. i iznosio je ukupno 336,47 mil. KM. U prvih devet mjeseci je putem primarne emisije obveznica i trezorskih zapisa prikupljeno 178,64 mil. KM što predstavlja pad od 25,5% g/g. Učešće u ukupnom prometu na SASE sa 53% je isto kao i u istom periodu u prošloj godini. Kao interesantna novina je da se Kanton Sarajevo u ovome periodu u tri emisije obveznica prikupio 18,8 mil. KM. Najveći promet na SASE u prva tri kvartala je ostvaren sa dionicama Triglav BH Osiguranje d.d. Sarajevo 13,35 mil. KM (povlaštene i redovne dionice) i Svjetlostkomerc d.d. Sarajevo 9,12 mil. KM te Energonova d.d. Sarajevo 6,5 mil KM.

Grafikon 18: Redovan promet na SASE i BLSE u prva tri kvartala 2017.god.

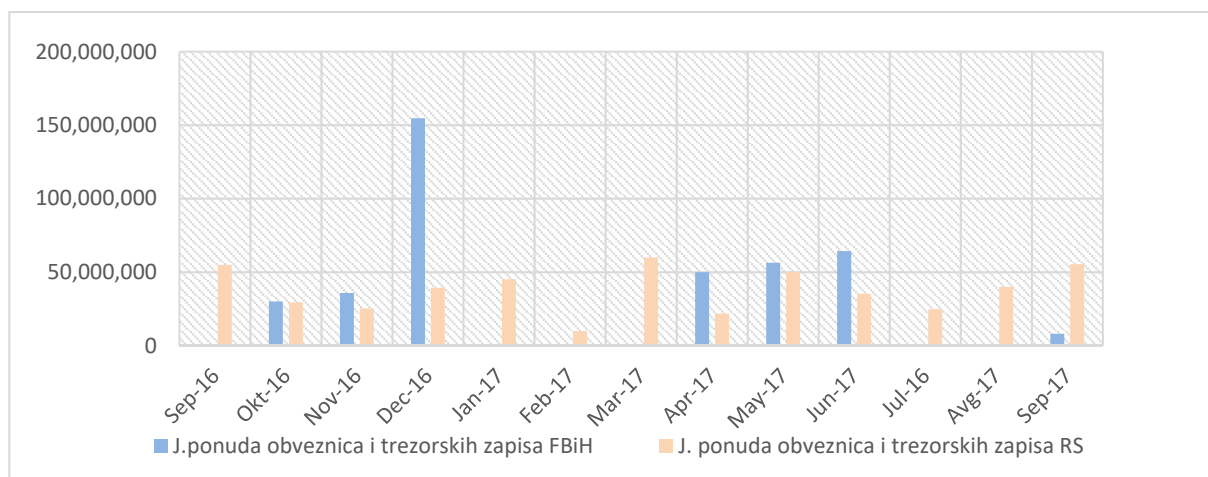

Izvor: SASE i BLSE

Gledajući ukupan promet u prva tri kvartala na BLSE je ostvaren promet u iznosu od 408,78 mil. KM uz pad od 15,9% g/g. Primarnom emisijom obveznica i trezorskih zapisa u prvih devet mjeseci je prikupljeno 342,35 mil. KM tj. 8,5% manje nego u istom periodu prošle godine (325,85 mil. KM se odnosi na Obveznice i Trezorske zapise RS). Od preostalog iznosa 15,5 mil. KM se odnosi na obveznice Opštine Kozarska Dubica a 1 mil. KM na Prvo penzionersko mikro kreditno društvo. Ovo ujedno predstavlja 84% ukupnog prometa na BLSE u promatranom periodu.

Najveći promet je ostvaren dionicama Republika Srpska - izmirenje ratne štete br. 11 sa oko 8,2 mil. KM dok je kod firmi najviše prometa ostvareno dionicama Telekom Srpske a.d. Banja Luka 2,8 mil. KM.

Grafikon 19: Javna ponuda obveznica i trezorskih zapisa na SASE i BLSE

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet na berzama u BiH (SASE i BLSE) za prva tri kvartala je iznosio ukupno 745,26 mil. KM uz pad od 20,6% g/g. Ostvareni promet na SASE u odnosu na BLSE je po veličini u omjeru 45% prema 55%.

IV VANJSKI SEKTOR

Platni bilans Bosne i Hercegovine

U vrijeme pisanja ovog Izvještaja, Centralna banka Bosne i Hercegovine nije objavila Platni bilans za tri kvartala 2017. godine.

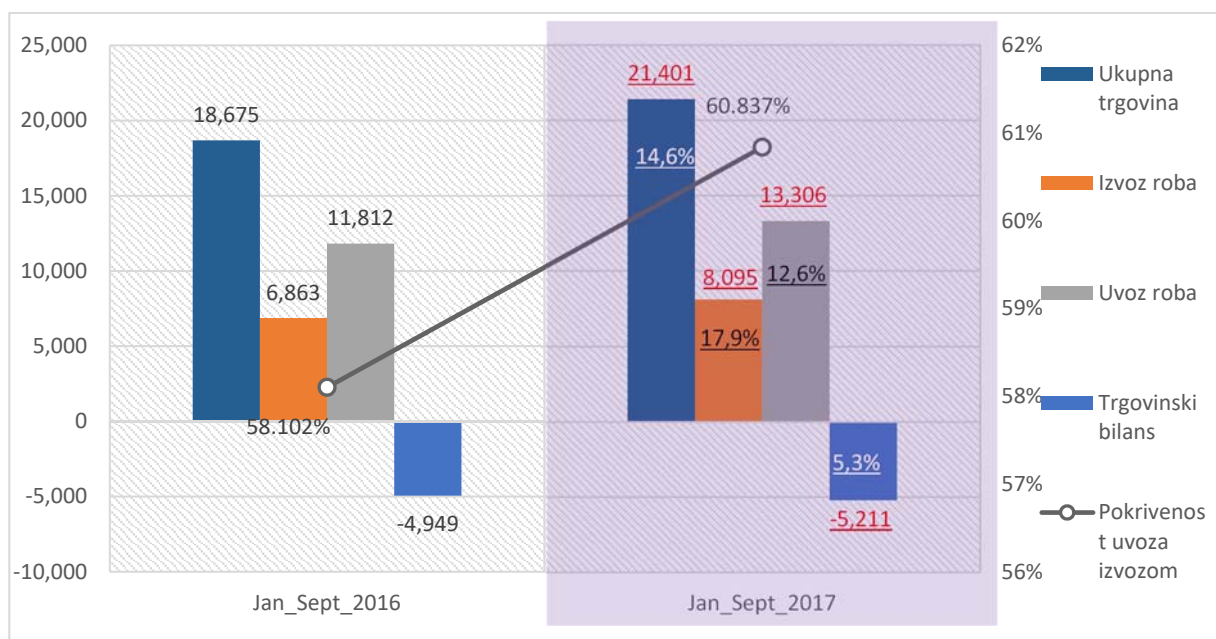
Vanjskotrgovinska robna razmjena

- *Dodatno intenziviranje vanjskotrgovinske robe razmjene u trećem kvartalu 2017. godine*
- *Dvocifrene stope rasta ukupne razmjene, izvoza i uvoza roba*
- *Cijenovni efekat imao snažan utjecaj na kretanja vanjskotrgovinskih indikatora*
- *Vanjskotrgovinski robni deficit povećan u nominalnom smislu, međutim realno se radi o smanjenju.*

Od početka 2017. godine u Bosni i Hercegovini je primjetan trend rasta ekonomske aktivnosti što se posebno jasno vidi prilikom analize pokazatelja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Povoljna ekonomska kretanja u okruženju, povećanje cijena i tražnje za pojedinim bh. izvoznim proizvodima i općenito viši nivo ekonomske aktivnosti u zemlji rezultirali su prilično visokim stopama rasta vanjskotrgovinskih indikatora. Tako je Bosna i Hercegovina tokom posmatranog perioda zabilježila dvocifreni rast ukupne robne razmjene, izvoza i uvoza roba, povećanje vanjskotrgovinskog deficita (u nominalnom smislu), dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana. Vrijedi istaći da je ovaj uzlazni trend u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni dodatno intenziviran tokom trećeg kvartala što potvrđuju i više stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora u odnosu na prvo polugodište 2017. godine.

Međutim, potrebno je također imati u vidu da je tokom posmatranog perioda došlo do povećanja izvoznih i uvoznih cijena proizvoda, tako da su realna povećanja ovih indikatora nešto niža od nominalnih. Pregled kretanja glavnih vanjskotrgovinskih indikatora za period januar-septembar 2017. godine prikazan je na grafikonu ispod:

**Grafikon 20: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne
za period januar-septembar 2017. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi)**

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Izvoz roba

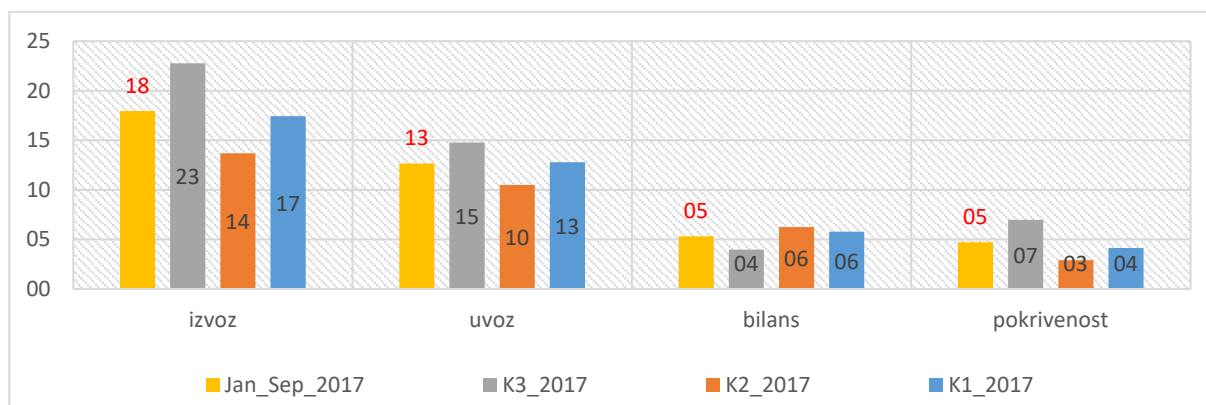
Povećanje izvozne tražnje usljed poboljšanja vanjskog okruženja, povećanje proizvodnje u okviru prerađivačke industrije i rast izvoznih cijena rezultirali su osjetnijim poboljšanjem bh. robnog izvoza u 2017. godini. Tako je BiH u prvih 9 mjeseci 2017. godine ostvarila vrijednost izvoza roba od 8,1 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 17,9%, dok je realni rast usljed povećanja izvoznih cijena iznosio 12,2% u odnosu na isti period prethodne godine.²⁹ Posmatrano po kvartalima, registrirane stope rasta izvoza roba u odnosu na isti period su iznosile K1: 17,4%, K2: 13,7% i K3: 22,8%. Iako su ovi izvozni rezultati dosta impresivni posebno u trećem kvartalu kada je ostvaren ozvojni rast od preko 20%, vrijedi istaći da ovi pokazatelji sadrže određeni cijenovni efekt usljed povećanja cijena pojedinih proizvoda na izvoznim tržištima.

Prema podacima Svjetske Banke najznačajnija povećanja cijena na svjetskim tržištima zabilježena su u okviru energenata 26,2% (sirova nafta 24,8%, prirodni gas 22,7%), metala 25,8% (aluminijum 22,5%, željezna ruda 35,6%).³⁰ Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim tim doprinosi rastu izvoza registrirani su u okviru izvoza električne energije 60% (1,8 p.p)³¹, aluminijuma 36,5% (1,8 p.p), sekundarnih sirovina 53% (0,9 p.p), anorganskih hemijskih proizvoda 20,1% (0,8 p.p) i koksa gdje je izvoz udvostručen a doprinos rastu je iznosio (1,2 p.p).

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, izvoz roba na tržište zemalja EU iznosio je 5,8 milijardi KM što predstavlja 71,9% ukupnog bh. izvoza i povećanje od 16,4% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, izvoz na tržište zemalja CEFTA-e iznosio je 1,307 milijardi KM što predstavlja 16,1% ukupnog bh. robnog izvoza i uvećan je za 32% u odnosu na isti period prethodne godine.

Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, najznačajnija povećanja izvoza, a samim tim i doprinosu ukupnom rastu izvoza registrirana su prilikom izvoza roba na tržišta Hrvatske 31,1% (3,3 p.p), Srbije 37,3% (3,1 p.p), Austrije 23,6% (1,9 p.p), Slovenije 22,3% (1,9 p.p), Crne Gore 48,3% (1,2 p.p), Italije 9,4% (1,1 p.p) i Njemačke 6,2% (1 p.p).

Grafikon 21: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u 2017. godini po kvartalima (stope rasta g/g)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

²⁹Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom septembar 2017. godine", 20.08.2017. godine.

³⁰ World Bank Commodity Price Data, (monthly series are available only in nominal US dollars), November 02, 2017

³¹ Prilikom interpretacije podataka o povećanju izvoza električne energije potrebna je opreznost, obzirom da je tokom posmatranog perioda ukupna proizvodnja električne energije smanjena, uvoz iste udvostručen u novčanom smislu, a cijena na međunarodnom tržištu uvećana za 32,7%-(KWK Preis index).

Uvoz roba

Viši nivo ekonomske aktivnosti u zemlji, povećanje domaće tražnje i veći absorpcijski kapacitet privrede uz određeni utjecaj povećanja cijena glavnih uvoznih proizvoda kao što su nafta i naftni derivati bili su ključni generatori rasta uvoza u prvih 9 mjeseci 2017. godine. Tako je vrijednost uvoza roba u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2017. godine iznosila 13,3 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 12,6%. Posmatrano po kvartalima registrirane stope rasta uvoza roba su iznosile K1: 12,8%, K2: 10,5% i K3: 14,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, ključna povećanja koja su dovela do povećanja uvoza registrirana su u okviru uvoza kamenog uglja i električne energije u okviru kojih je uvoz udvostručen a doprinos rastu uvoza iznosio (1,5 p.p) i (1,0 p.p). Pored ovih proizvoda povećanja su registrirana u okviru uvoza naftnih derivata 22,6% (1,2 p.p), motornih vozila 13,3% (0,9 p.p) i sirovog aluminijuma 48,7% (0,7 p.p).

S druge strane, posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima uvoz roba iz EU iznosio je 8,1 milijardi KM što čini 61,2% ukupnog bh. uvoza roba i predstavlja povećanje od 10,9%.

S druge strane, uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio 1,7 milijardi KM što predstavlja 12,7% ukupnog uvoza roba i uvećan je za 11,9%. Posmatrano po zemljama povećanja uvoza su zabilježena prilikom uvoza iz Rusije 16,%, Austrije 13%, Srbije 10,3%, Hrvatske 11,5%, Italije 9,3%, Kine 7,2% i Njemačke 4,1%.

Vanjskotrgovinski deficit

Intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koji se manifestovao kroz povećanje uvoza i izvoza roba po dvocifrenim stopama rasta odrazio se i na kretanje vanjskotrgovinskog deficita. Tako je u periodu januar-septembar 2017. godine bh. vanjskotrgovinski robni deficit iznosio je 5,2 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 5,3% u odnosu na isti period prethodne godine.

Međutim, ako se ima u vidu da je tokom posmatranog perioda došlo do značajnog povećanja uvoznih i izvoznih cijena od 5,7% odnosno 4,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Deflacionisanjem nominalnih vrijednosti izvoza i uvoza, odnosno neutralizacijom cijenovnog utjecaja se može konstatovati da je tokom posmatranog perioda u Bosni i Hercegovini došlo do smanjenja robnog deficita od 2% u realnom smislu.

Posmatrano po proizvodima najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi povećanju (nominalnog) robnog deficita su registrirana su u okviru uvoza kamenog uglja gdje je deficit udvostručen, nafte i naftnih derivata 25% i motornih vozila 12,7%.

Posmatrano po zemljama, vrijedi istaći da su najznačajnija povećanja vanjskotrgovinskog robnog deficita registrirana prilikom robne razmjene sa SAD (kameni ugalj) gdje je deficit udvostručen, Danske (turbine za vjetroeletre) gdje je došlo do značajnog povećanja istog, zatim Rusije (sirova nafta) i Italije (rafinirani naftni proizvodi) oko 10% i Kine 6,4%.

S druge strane, tokom posmatranog perioda značajnija smanjenja robnog deficita registrirana su u okviru razmjene sa Hrvatskom 19,2%, Srbijom 9,5%, dok je robni suficit sa Austrijom i Crnom Gorom povećan za 53,6% odnosno 34,5%.

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2017. godine iznosila je 60,8% i u odnosu na isti period prethodne godine poboljšana je za 2,7 p.p. Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene za prvih 9 mjeseci 2017. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

**Tabela 10: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene
za period januar-septembar 2017. godine po HS klasifikaciji**

	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	Jan_Sep_2016	Jan_Sep_2017	2017/2016 promjena %		Jan_Sep_2016	Jan_Sep_2017	2017/2016 promjena %		Jan_Sep_2016	Jan_Sep_2017	2017/2016 promjena %		Pokriivenost uvoza izvozom
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
UKUPNO	6863	8095	17,9	17,9	11812	13306	12,6	12,6	-4949	-5211	5,3	5,3	60,8%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORJEKLA	110	117	6,4	0,1	343	365	6,3	0,18	-233	-247	6,3	0,30	32,2%
2 PORJEKLA	191	232	21,4	0,60	575	620	7,8	0,38	-383	-388	1,1	0,08	37,5%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORJEKLA I BIJUNOG PREHRAMBENE	92	115	24,6	0,33	140	182	29,7	0,35	-48	-67	39,3	0,38	62,9%
4 PRERAĐEVINE PROIZVODI MINERALNOG PORJEKLA	268	275	2,5	0,10	1088	1133	4,1	0,38	-820	-858	4,6	0,77	24,2%
5 PROIZVODI HEMUSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	504	741	47,0	3,45	1427	1909	33,8	4,09	-923	-1168	26,6	4,96	38,8%
6 PROIZVODI HEMUSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	535	696	30,0	2,34	1193	1244	4,3	0,44	-658	-548	-16,6	-2,21	55,9%
7 KOŽA I KRZNO	236	267	12,8	0,44	801	870	8,7	0,59	-565	-604	6,9	0,79	30,6%
8 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	108	153	41,8	0,66	342	367	7,2	0,21	-234	-213	-8,8	-0,41	41,8%
9 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	536	581	8,4	0,66	177	191	7,7	0,12	359	391	8,8	-0,64	304,7%
10 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	192	200	4,3	0,12	302	304	0,9	0,02	-110	-104	-5,1	-0,11	65,8%
11 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SUČNI PROIZVODI	379	420	11,0	0,60	808	883	9,3	0,64	-429	-463	7,9	0,68	47,6%
12 PROIZVODI OD KAMENA, GIPS, CEMENTA I SUČNIH BISERI, PLEMENTI METALU I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	506	527	4,1	0,30	254	258	1,5	0,03	252	269	6,7	-0,34	204,3%
13 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	45	62	39,3	0,25	262	263	0,5	0,01	-217	-201	-7,5	-0,33	23,6%
14 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	10	9	-6,3	-0,01	10	13	20,2	0,02	-1	-4	300,0	0,05	71,2%
15 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	1145	1442	26,0	4,33	1154	1427	23,7	2,31	-9	15	-261,3	-0,49	101,1%
16 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	785	955	21,7	2,48	1614	1857	15,1	2,06	-829	-902	8,8	1,47	51,4%
17 RAZNI PROIZVODI	242	248	2,1	0,07	871	946	8,6	0,63	-628	-698	11,1	1,41	26,2%
18 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I NERAZVRSTANO	19	22	14,9	0,04	158	159	0,6	0,01	-139	-137	-1,4	-0,04	13,6%
19	121	129	6,4	0,11	7	10	48,6	0,03	114	118	3,8	-0,09	1236,5%
20	838	904	8,0	0,97	287	303	5,6	0,14	551	601	9,2	-1,02	298,4%
21	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	2700000,0%
98	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

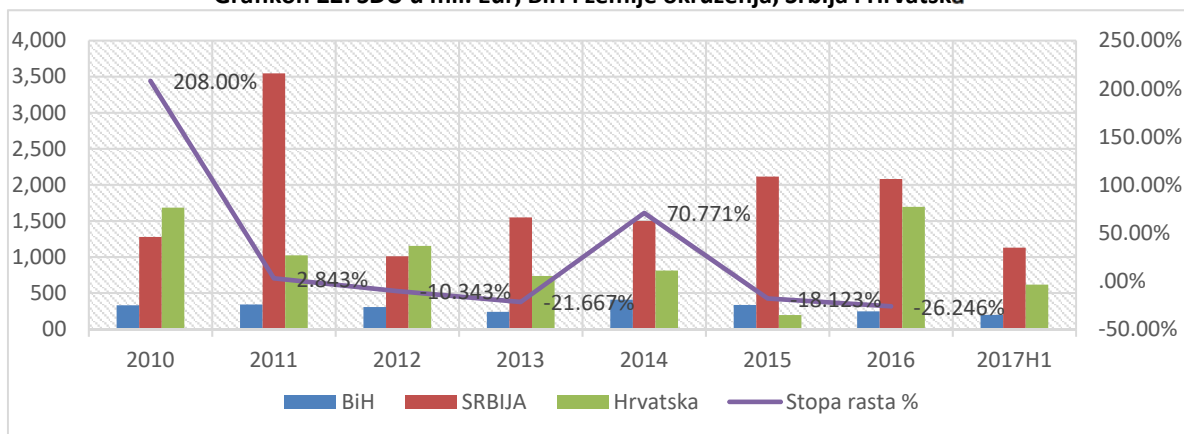
V STRANA DIREKTA ULAGANJA

- Prema zadnjim dostupnim podacima u platnom prometu za prvo polugodište 2017. god. SDU su veća za 66,8% g/g.
- U BiH najviše za pola godine najviše ulagano u proizvodnju, trgovinu, i poslovanje nekretninama

Ulaganja u svijetu i regionu

U vrijeme pisanja trendova nije objavljen izvještaj UNCTAD-a sa podacima za 2017. godinu. Gledajući zemlje u okruženju, u Hrvatskoj su SDU za pola godine povećane oko 2% g/g dok je u Srbiji došlo do još većeg rasta od 18% g/g. Prema posljednjim raspoloživim podacima CBBiH u platnom bilansu za dva kvartala registrovano je povećanje SDU prema BiH od 66,8% (ukupna ulaganja u prvoj polovini 2017. godine u odnosu na isti period prošle godine).

Grafikon 22: SDU u mil. Eur, BiH i zemlje okruženja, Srbija i Hrvatska³²

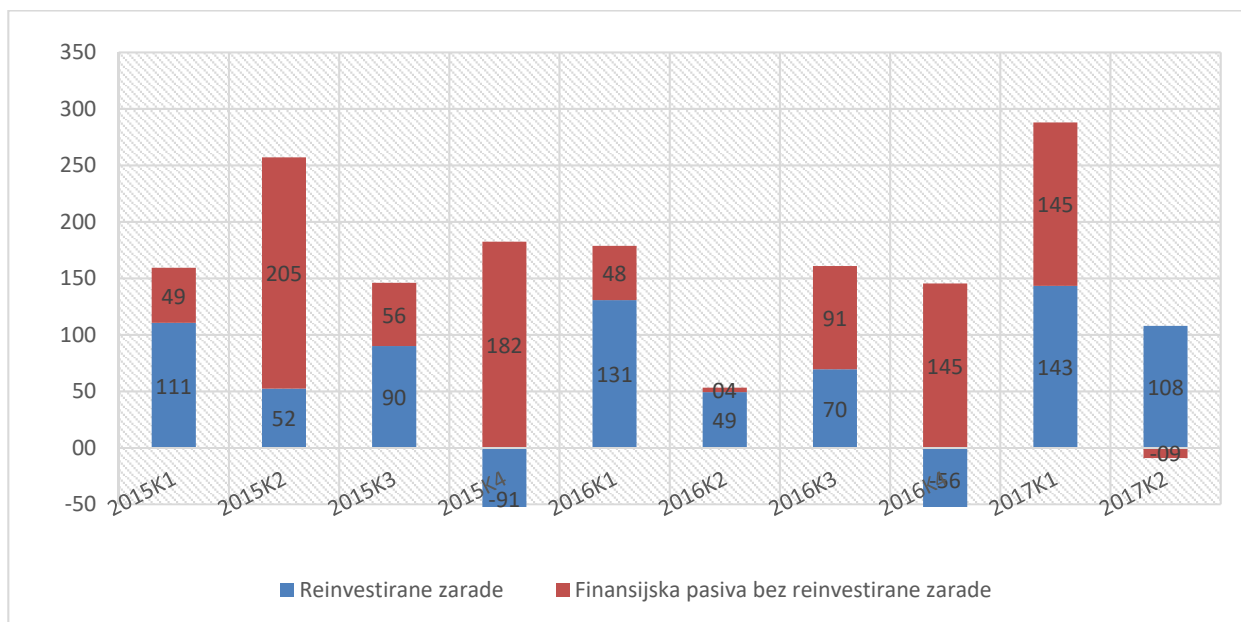
Izvor: CBBH, HNB, NBS

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

U vrijeme pisanja trendova bili su dostupni samo podaci za drugi kvartal (objavljenim u BOP Q2 2017.god.). Trend smanjenja iz prethodne dvije godine se promijenio te su SDU u prvom polugodištu iznosila 386,7 veća mil. KM i ostvarila rast 66,8% g/g. (neto finansijska pasiva). Od toga iznosa oko 65% su činile reinvestirane zarade, koje su veće u odnosu na isti period prošle godine za 39,6% g/g. Mada se stopa učešća reinvestiranih zarada u ukupnim SDU smanjuje³³ one su i dalje znatno veće u odnosu na ulaganja u nove projekte.

³³ Reinvestirane zarade su činile 77,6 % od ukupnih SDU u prvom polugodištu 2016. godine.

Grafikon 23: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015. 2016 i 2017. godini (u mil. KM)

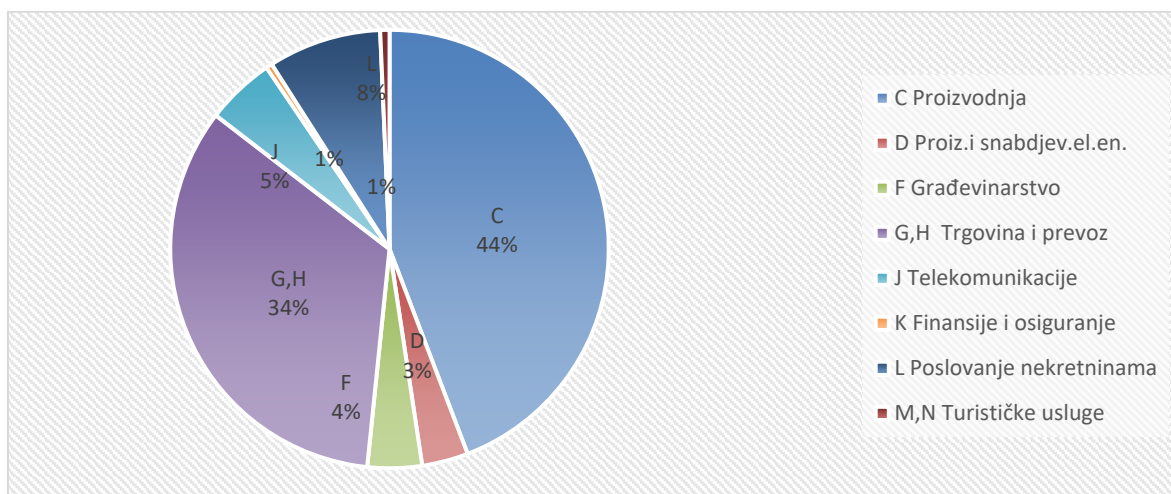

Izvor: CBBiH

Ulaganje prema djelatnostima i zemlji porijekla

Prema zadnjim dostupnim podacima koje je objavila CBBiH (ulaganja prema industriji i zemlji ulaganja za prvo pola 2017. godine)³⁴ najviše je ulagano u oblast proizvodnje 58,3 mil. KM, trgovine 43,8 mil. KM i poslovanja nekretninama 11 mil. KM. Najveće povlačenje kapitala je bilo u oblasti smještaja (-10,7 mil. KM). Ulaganja po djelatnostima su prikazani na grafikonu ispod³⁵.

Grafikon 24: Najznačajnija ulaganja u BiH po djelatnostima u prvom polugodištu 2017. godine

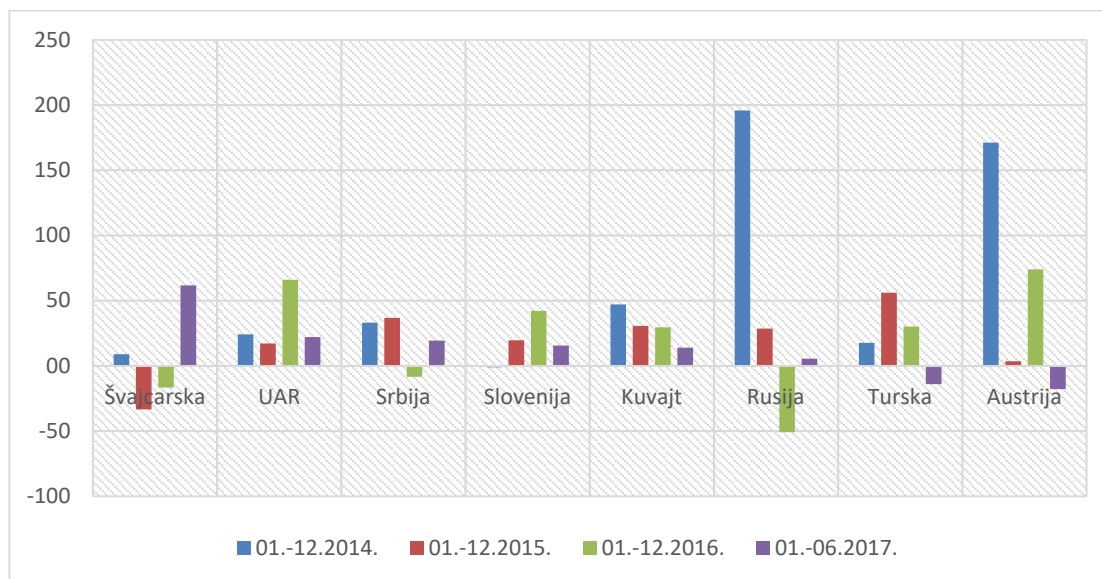
Izvor: CBBiH

U zadnje tri godine evidentno daje došlo do trenda povlačenja ili smanjenja ulaganja iz zemalja koje najviše ulagale u BiH, kao što su Rusija, Srbija i Slovenija. Prema zadnjim dostupnim podacima za prvo polugodište ovaj trend se barem kada su u pitanju ove tri zemlje zaustavio. Tako da je najveće evidentirano ulaganje iz Srbije (19,4 mil. KM), Slovenije (15,5 mil. KM), Švajcarske (61,6 mil. KM) i Ujedinjenih arapskih emirata (22 mil. KM).

³⁴ Ovi podaci se prikupljaju po drugoj metodologiji za razliku od podataka u platnom bilansu..

³⁵ Negativni iznosi tj. povlačenja nisu prikazani zbog vrste grafa.

Grafikon 25: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama i godinama u mil. KM

Izvor: CBBiH

U istom periodu je došlo i do povlačenja kapitala prema Austriji (17,8 mil. KM), Turskoj (14 mil. KM), Kipru (11,5 mil. KM) i Hrvatskoj (6,7 mil. KM).

Negativan trend smanjenja ulaganja iz 2016 god. se promjenio u prvom polugodištu 2017.god. te najavio mnogo bolje rezultate nego u prethodnom periodu. Vlada veliko interesovanje za ulaganje u oblasti u obnovljive izvore energije (neiskorišteni hidro, vjetro i solarni potencijale) a dok još uvijek vlada povećan interes za oblast turizma i smještaja uz ulaganje rezidencijalne i rekreacione objekte. Na bazi privatnog partnerstva u RS najavljena su ulaganja u infrastrukturne objekte, rekonstrukciju željeznice i dijelove autoputa. Posebno ohrabruje činjenica da je najavljena ulaganje u Rudnik i TE Kamengrad od strane kineskog partnera što bi višestruko povećalo dosadašnja ulaganja.

S druge strane, negativno po ulaganje djeluje činjenica da se BiH i dalje nalazi na tkz. „sivoj listi“ FAFT-a³⁶ (Međudržavno tijelo za borbu protiv pranja novca) i MONEWAL-a. Prema izvještaju od strane ove dvije međunarodne organizacije (koje nadziru i prate usklađenost rada članica u oblasti kontrole pranja novca) BiH još uvijek nije u potpunosti uskladila svoje obaveze.

Još uvijek nije odlučeno da li će biti uvedeno sankcije od strane energetske zajednice³⁷ odnosno Evropske komisije zbog neispunjavanja preuzetih obaveza iz ugovora Energetske zajednice se postavlja kao realna prepreka za daljnje ulaganje u oblasti energetike³⁸.

Kreditni rejting BiH

Prema najnovijoj ocjeni (08.09.2017.godine) agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting B sa stabilnim izgledima dok je u februaru 2016. agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“. Na osnovu ovih ocjena BiH je u skupini zemalja koje su prema kreditnom rejtingu

³⁶ <http://www.fatf-gafi.org/countries/a-c/afghanistan/documents/fatf-compliance-june-2017.html#bosnia-and-herzegovina>

³⁷ <http://www.derk.ba/ba/legislative/energetska-zajednica>

³⁸ <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2017/03/15.html>

rizične za ulaganje³⁹. Postoji takođe i opasnost u daljnjem smanjenju kreditnog rejtinga zbog stopiranja isplate dijela kredita od strane MMF-a zbog neispunjavanja obaveza preuzetih iz ugovora (stopirano je zbog neispunjenja prethodnih mjera definiranih Pismom namjere⁴⁰). Za razliku od BiH, zemlje u okruženju su u ovom periodu (prva tri kvartala 2017. god. uglavnom popravile svoj kreditni rejting).

Tabela 11: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju (juni 2017.god.)

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Slovenija	A+	stabilno	Baa3	stabilno
Rumunija	BBB-	stabilno	Baa3	stabilno
Bugarska	BB+	pozitivno	Baa2	stabilno
Hrvatska	BB	stabilno	Ba2	stabilno
Srbija	BB-	pozitivno	Ba3	stabilno
Crna Gora	B+	stabilno	B1	negativno
Albanija	B+	stabilno	B1	stabilno
BiH	B	stabilno	B3	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

U Srbiji je Moody's u martu 2017. god. popravio kreditni rejting sa B1 pozitivno na Ba3 stabilno, dok je Hrvatskoj istom u mjesecu popravljeni izgledi sa negativno na stabilno uz istu Ba2 kreditnu ocjenu. Kreditni rejting je popravljen i Sloveniji u mjesecu junu 2017.god. od strane S&P sa A pozitivno na A+ stabilno.

³⁹ „B“, more vulnerable to nonpayment than obligation „B3“, credit rating speculative, high credit risk.

⁴⁰ http://vijeceministara.gov.ba/Aktualnosti_zamjenika_predsjedavajuceg_VM/default.aspx?id=26238&langTag

DODATAK

Januar/siječanj – Septembar/rujan 2017. godina

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2010=100	2014	2015	2016	2017												
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan	Febr	Mart	K1	April	Maj	Juni	K2	Juli	Aug	Sept	K3	Jan-Sept
Industrija ukupno	100,0	0,1	2,6	4,3	4,4	3,3	0,1	2,1	4,4	-1,2	3,1	2,1	5,6	7,1	4,8	5,8	3,4
Proizvodi za međufaznu potrošnju	30,3	5,3	6,6	2,0	-8,7	-2,7	12,8	1,1	-0,3	6,3	0,6	2,2	11,6	10,1	8,8	10,1	4,6
Energija	33,5	-6,9	-0,8	7,6	11,4	6,3	-12,1	1,0	12,6	-14,7	7,9	1,9	0,0	1,3	-1,1	0,1	0,9
Kapitalni proizvodi	8,9	0,6	-2,4	4,8	23,7	11,9	9,8	13,7	10,6	5,5	2,3	6,1	5,6	6,2	12,1	8,1	8,9
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,9	1,6	22,5	8,3	-26,6	-37,0	-37,9	-34,4	-31,5	-4,8	12,8	-7,8	2,2	-3,2	-3,5	-1,6	-18,1
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24,5	2,7	4,4	1,7	5,9	2,6	2,2	3,6	0,6	3,9	0,8	1,8	9,3	10,2	7,7	9,1	4,8
B Vađenje ruda i kamena	12,8	-2,1	3,5	3,4	-2,4	3,8	8,4	3,5	7,7	8,8	15,3	10,6	5,5	0,6	2,4	2,8	5,5
C Prerađivačka industrija	66,2	3,8	4,8	3,1	2,2	2,1	3,1	2,4	1,6	1,9	2,5	2,0	8,5	9,3	8,9	8,9	4,5
D Proizvodnja i snabdjevanje el.energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	21,0	-9,6	-1,2	8,5	12,0	4,6	-10,8	1,4	5,5	-14,0	-3,2	-3,9	2,1	-0,6	-5,9	-1,5	-1,3
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,1	-0,7	1,9	9,2	-0,1	5,7	7,2	4,3	13,1	7,7	30,3	17,0	3,7	-2,6	4,8	1,9	7,1
B07 Vađenje metalnih ruda	1,4	-3,9	11,6	-14,5	6,8	-2,4	15,7	6,8	6,5	3,3	-11,5	-0,6	-0,4	-1,1	-16,8	-6,4	-1,5
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	-7,8	5,6	-3,5	-19,6	-8,1	8,7	-3,1	-21,4	15,3	-13,6	-6,6	10,3	16,8	14,8	14,0	1,4
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10,6	3,3	6,4	7,3	3,3	-1,9	-0,3	-0,4	0,2	-1,2	-4,2	-1,7	-1,7	-0,7	-5,4	-2,6	-1,6
C11 Proizvodnja pića	3,7	-1,0	3,0	-4,0	12,6	5,4	23,2	14,4	-1,8	6,4	3,8	2,8	7,5	34,4	17,9	19,4	11,8
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,9	-14,1	-12,6	-12,2	-38,0	48,9	-33,4	-18,3	-19,6	-50,6	-63,1	-44,4	30,6	43,7	-0,9	24,9	-18,3
C13 Proizvodnja tekstila	3,1	-2,6	-7,5	4,8	10,7	5,3	16,7	10,4	7,5	22,8	15,9	15,4	39,0	53,1	24,0	36,5	19,1
C14 Proizvodnja odjeće	2,4	1,0	14,2	-3,6	6,3	7,3	-8,3	1,2	-2,7	6,2	-5,6	-0,7	-1,3	0,3	-3,6	-1,7	-0,4
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,7	6,3	-2,0	-3,5	18,5	0,1	1,0	6,0	-5,3	16,9	-4,1	2,5	4,4	-9,0	12,0	3,2	3,9
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	3,2	4,8	0,1	5,8	-7,5	-2,1	5,3	0,0	-3,5	1,5	8,7	2,2	4,7	8,6	-5,5	2,4	1,6
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,0	-9,9	23,5	-14,3	-45,0	-36,6	10,2	-30,0	-19,4	18,9	14,0	4,5	28,7	62,7	71,9	51,5	5,2
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,4	23,6	5,6	12,5	15,2	6,0	14,9	9,0	4,5	0,3	1,0	1,9	26,5	0,9	9,0	11,5	7,7
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,4	7,3	-1,1	-5,7	49,5	37,4	-43,3	-0,8	41,0	-54,5	14,4	0,3	-22,4	11,7	1,8	-5,4	-3,4
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,0	12,4	7,6	14,2	28,8	23,7	20,1	23,6	17,9	10,3	8,0	12,1	16,2	-4,3	12,4	8,2	14,1
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,1	6,3	-6,0	-3,0	-5,1	10,1	-25,7	-12,2	1,1	8,8	29,8	13,2	57,5	3,7	60,2	39,0	10,4
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,5	26,9	7,0	15,5	6,9	1,3	14,8	7,6	3,0	1,4	-2,4	0,7	11,0	19,1	13,7	14,5	7,4
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,9	-6,0	0,7	3,3	-40,2	-24,7	-2,9	-19,4	-16,7	-5,6	-17,4	-13,2	-3,6	-14,8	-23,7	-14,6	-15,3
C24 Proizvodnja baznih metala	7,3	-1,9	1,3	-4,7	-13,9	-4,9	8,6	-2,5	-2,6	-1,0	-0,9	-1,5	14,3	9,5	22,9	15,3	3,4
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,6	4,6	9,6	12,5	9,7	17,3	13,3	12,1	13,9	11,2	9,0	11,4	11,4	8,8	10,2	10,1	11,1
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,4	-49,7	-19,3	-11,6	-1,9	51,8	275,9	114,7	123,1	142,6	300,3	188,7	345,7	298,5	307,4	318,8	198,1
C27 Proizvodnja električne opreme	1,5	-0,4	2,7	11,5	24,5	33,1	6,3	20,5	11,3	24,8	-1,5	11,5	-0,2	5,0	7,8	4,2	11,5
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	1,9	8,9	1,3	-3,1	23,8	0,0	11,4	12,0	6,8	16,7	0,7	8,1	25,0	18,3	24,4	22,5	14,0
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,4	13,4	-11,3	-2,7	2,9	10,7	-11,9	0,3	-6,5	-4,1	-18,6	-9,7	-9,8	-0,5	-10,3	-7,2	-5,8
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-11,8	-19,3	-48,5	60,4	6,5	29,1	29,6	-2,4	-59,0	9,6	-17,3	2,6	22,2	20,1	14,0	-5,7
C31 Proizvodnja namještaja	2,6	2,4	27,0	8,8	-26,6	-37,9	-40,1	-35,5	-30,3	-4,3	12,9	-7,2	4,3	-3,3	-4,9	-1,5	-18,4
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	6,8	7,8	17,2	4,3	-11,8	-6,8	-6,4	1,3	-2,7	-18,2	-6,5	13,2	56,9	14,2	25,2	1,8
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1,4	-1,4	-7,9	-10,6	-8,3	14,4	12,9	6,9	46,7	0,3	11,0	19,3	1,5	-5,1	13,0	2,2	8,3
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	21,0	-9,6	-1,2	8,5	12,0	4,6	-10,8	1,4	5,5	-14,0	-3,2	-3,9	2,1	-0,6	-5,9	-1,5	-1,3

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2010=100	2014	2015	2016	2017												
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan	Febr	Mart	K1	April	Maj	Juni	K2	Juli	Aug	Sept	K3	Jan-Sept
Industrija ukupno	100,0	0,0	1,6	2,6	0,4	2,2	2,5	1,7	2,3	1,3	0,2	1,3	8,0	11,5	8,1	9,2	4,0
Proizvodi za međufaznu potrošnju	29,1	6,5	7,4	1,9	-12,6	-4,3	7,8	-3,0	-3,0	2,7	-1,9	-0,7	11,2	8,0	9,3	9,5	2,1
Energija	31,8	-6,7	-1,8	2,4	4,5	3,5	-4,8	1,1	7,8	-1,8	1,3	2,5	8,4	13,6	6,7	9,6	4,2
Kapitalni proizvodi	9,4	-1,7	-1,3	3,6	16,5	12,0	4,3	10,9	11,1	-2,6	1,1	3,2	-2,6	6,7	8,2	4,1	5,4
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,7	-4,9	-3,7	16,8	6,5	1,1	3,3	3,6	-0,8	16,2	13,2	9,5	7,8	2,3	10,0	6,7	6,4
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	27,1	2,4	2,8	1,6	5,0	8,7	2,1	5,3	0,0	2,4	1,7	1,4	12,4	14,5	13,1	13,3	6,5
B Vađenje ruda i kamena	11,6	-1,3	-1,1	5,7	-2,5	0,6	7,0	1,7	7,8	15,1	12,6	11,8	18,0	15,2	7,8	13,6	9,0
C Prerađivačka industrija	68,8	3,7	4,3	2,8	-1,6	1,4	6,3	2,0	-1,5	3,2	-1,0	0,2	10,2	8,6	9,1	9,3	3,9
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	19,6	-10,1	-1,5	0,4	6,7	4,4	-10,7	0,1	5,1	-9,5	-4,8	-3,1	5,2	15,8	6,8	9,3	1,9
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,0	-0,2	-2,4	6,9	-0,6	3,0	8,4	3,6	14,4	14,8	16,9	15,4	15,2	11,7	8,2	11,7	10,0
B07 Vađenje metalnih ruda	0,3	-3,1	6,4	1,3	-19,8	23,6	-13,4	-3,2	-11,9	0,1	-8,0	-6,6	56,1	49,7	-56,3	16,5	1,9
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	-7,3	7,1	-3,2	-5,8	-5,9	2,7	-3,0	-23,0	16,6	-9,1	-5,2	15,4	32,5	18,6	22,2	4,7
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10,3	3,8	5,2	5,3	6,7	0,0	-0,2	2,2	-0,1	-1,5	-8,1	-3,2	-0,2	-0,6	-2,1	-1,0	-0,8
C11 Proizvodnja pića	4,7	-0,7	1,9	-6,2	18,7	9,8	22,0	16,9	-6,3	9,0	4,6	2,4	8,2	37,4	30,4	25,4	13,8
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	1,2	-14,1	-18,6	-14,5	-37,2	49,1	-33,6	-7,2	-22,5	-51,6	-64,3	-46,1	43,3	51,2	0,0	31,5	-18,3
C13 Proizvodnja tekstila	3,8	-1,0	-7,3	5,7	11,6	5,6	16,2	11,1	8,6	23,0	17,4	16,3	41,3	57,3	26,8	41,8	20,5
C14 Proizvodnja odjeće	2,6	-3,2	18,2	-2,1	-2,9	7,2	-5,5	-0,4	-3,4	0,3	-0,6	-1,2	0,5	15,1	-2,8	4,3	0,4
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,0	1,4	-7,9	1,7	3,7	3,0	9,5	5,4	-2,5	-0,9	-2,3	-1,9	-0,9	-5,4	10,6	1,4	1,7
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	2,4	11,5	0,1	5,6	1,1	24,1	12,5	12,6	7,9	8,8	18,8	11,8	7,0	7,8	-2,8	4,0	9,3
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,2	-12,3	30,4	-17,9	-53,5	-47,1	0,0	-33,6	-29,8	15,1	10,2	-1,5	25,3	71,7	85,8	60,9	-0,4
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,7	26,1	8,0	14,7	14,4	-3,8	13,7	8,1	4,5	-1,6	-0,3	0,9	25,9	1,7	7,6	11,7	7,0
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,1	20,6	-0,2	-4,9	9,6	13,8	11,5	11,6	4,9	-11,4	-18,3	-8,3	-3,3	-4,5	-12,0	-6,6	-2,1
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,0	11,5	9,3	10,7	15,5	8,9	11,5	12,0	6,2	5,3	0,6	4,0	11,4	-9,8	9,9	3,9	6,4
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,4	7,1	-5,7	-6,1	-8,3	10,4	-33,3	-10,4	3,5	14,0	53,6	23,7	81,4	11,5	82,9	58,6	17,0
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,8	23,0	5,2	15,2	14,6	-3,7	10,8	7,2	-2,9	-5,0	-5,2	-4,3	8,7	11,5	5,9	8,7	3,2
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5,3	-5,1	-0,2	2,5	-46,2	-32,7	-6,7	-28,6	-18,2	-13,7	-22,9	-18,3	-7,3	-16,4	-23,9	-15,9	-19,0
C24 Proizvodnja baznih metala	8,6	0,6	1,0	-4,2	-17,2	-1,6	4,1	-4,9	-3,5	-2,4	-1,1	-2,3	14,0	8,6	22,9	15,2	2,0
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,7	4,8	11,4	13,3	14,6	15,3	12,5	14,1	15,0	5,4	7,4	9,3	6,8	6,4	8,2	7,1	9,7
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,5	-54,9	-16,4	-16,7	6,9	89,2	141,5	79,2	100,3	148,5	454,0	234,2	572,6	340,2	419,6	444,1	209,4
C27 Proizvodnja električne opreme	1,4	4,8	-4,9	5,6	21,3	36,2	-0,4	19,1	6,6	15,7	-8,7	4,5	-2,8	1,7	-5,1	-2,1	6,2
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,3	11,8	3,6	-6,7	5,6	2,2	10,5	6,1	18,6	14,6	-0,8	10,8	17,9	22,8	21,9	20,9	12,4
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,7	15,0	-13,0	-2,8	-2,2	15,4	-16,4	-1,1	-11,4	-12,1	-18,8	-14,1	-12,0	0,1	-10,2	-7,4	-8,5
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-14,6	-16,5	-55,4	99,8	11,5	36,5	49,3	5,3	-64,3	30,8	-9,4	2,6	43,6	66,4	37,5	-3,0
C31 Proizvodnja namještaja	2,4	-5,1	2,5	17,7	8,2	-1,3	-1,8	1,7	5,2	17,2	12,0	11,5	12,7	2,7	8,0	7,8	6,7
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	5,6	18,9	28,1	-0,8	1,4	22,2	7,6	16,6	-9,9	-4,4	0,8	22,0	43,9	39,1	35,0	11,6
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0,4	-23,9	-14,3	-11,7	1,5	8,2	11,5	7,1	-14,0	-8,5	-18,7	-13,7	-25,1	-11,6	-18,2	-18,3	-8,8
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	19,6	-10,1	-1,5	0,4	6,7	4,4	-10,7	0,1	5,1	-9,5	-4,8	-3,1	5,2	15,8	6,8	9,3	1,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku FBiH

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2010=100	2017												
		Januar	Februar	Mart	K1	April	Maj	Jun	K2	Juli	Aug	Sept	K3	Jan-Sep
Industrija ukupno	100,0	19,4	3,3	-5,2	5,8	11,6	-7,4	8,1	4,1	-1,3	-4,9	-3,4	-3,2	1,5
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32,7	5,7	1,2	24,7	10,5	5,6	10,9	1,3	5,9	7,5	9,5	2,1	6,4	7,5
Energija	38,8	26,4	11,9	-22,9	5,1	21,6	-33,8	18,5	2,1	-13,7	-17,3	-12,9	-14,6	-4,7
Kapitalni proizvodi	7,9	47,5	12,8	21,0	27,1	9,0	42,1	6,8	19,3	36,9	3,0	26,6	22,2	22,3
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,9	19,0	-11,3	-22,4	-4,9	-12,9	-3,9	0,7	-5,4	-0,8	4,8	-1,8	0,8	-4,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	17,7	15,4	-6,1	-7,4	0,7	5,5	10,5	-2,4	4,5	-0,9	-3,2	-6,1	-3,4	0,1
B Vađenje ruda i kamena	16,6	-2,5	8,9	10,2	5,6	7,7	0,1	19,1	9,0	-9,9	-16,6	-4,4	-10,3	0,2
C Prerađivačka industrija	59,0	22,5	4,6	-5,8	7,1	14,7	-3,0	9,8	7,1	1,7	8,0	6,0	5,2	5,8
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	24,5	22,4	4,7	-11,1	5,3	5,9	-21,1	-0,9	-5,4	-3,7	-22,5	-24,3	-16,8	-6,5
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,9	0,7	10,5	5,4	5,5	10,0	-4,4	56,4	20,7	-13,9	-22,7	-0,3	-12,3	2,3
B07 Vađenje metalnih ruda	4,5	9,5	-4,7	18,1	7,6	8,2	3,7	-12,0	0,0	-5,8	-5,2	-12,8	-7,9	-1,8
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,2	...2)	-19,0	42,1	11,5	-13,4	10,9	-26,8	-9,8	-6,7	-23,3	2,9	-9,0	-10,9
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9,6	5,1	-8,2	-9,5	-4,2	5,3	0,1	4,1	3,2	-7,0	-2,5	-12,7	-7,4	-3,2
C11 Proizvodnja pića	1,4	-9,7	-20,0	29,0	-0,2	24,1	-5,7	-0,1	6,1	3,9	19,2	-25,4	-0,8	1,8
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,1	-46,6	72,1	-29,8	-1,4	36,7	-42,4	-45,6	-17,1	-31,9	-7,0	-5,8	-14,9	-18,6
C13 Proizvodnja tekstila	1,3	-3,9	1,7	-3,6	-1,9	-9,2	20,0	-6,2	1,5	12,6	5,7	-8,4	3,3	0,5
C14 Proizvodnja odjeće	1,9	51,5	8,1	-21,5	12,7	-0,6	31,3	-21,5	3,1	-7,7	-39,0	-6,7	-17,8	-3,5
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	4,6	33,0	-2,4	-5,7	8,3	-7,6	33,5	-5,7	6,7	9,3	-12,0	13,1	3,4	5,7
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	5,2	-17,4	-18,6	1,7	-11,4	-12,7	-6,7	-2,2	-7,2	4,0	11,0	-6,5	2,8	-4,6
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1,5	-8,0	20,0	34,3	15,4	28,6	37,0	32,0	32,5	48,5	37,6	32,0	39,4	28,8
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0,8	25,7	12,6	26,1	21,5	5,3	38,1	25,5	23,0	38,4	-11,4	38,2	21,7	19,8
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	3,4	300,03)	90,2	-89,5	0,4	110,2	-96,6	62,1	25,2	-43,1	72,5	25,9	18,4	-5,6
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,1	87,5	80,4	48,7	72,2	50,4	21,9	24,9	32,4	27,8	11,0	18,5	19,1	35,8
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0,4	11,6	-13,7	-18,6	-6,9	-15,6	-12,2	-28,7	-18,8	-10,1	-26,3	-7,3	-14,6	-14,5
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	1,9	-12,3	10,9	16,8	5,1	14,1	9,9	-4,1	6,6	6,5	35,5	23,7	21,9	10,7
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,2	-1,8	-7,3	14,2	1,7	-10,6	27,1	2,7	6,4	9,5	-9,7	-23,8	-8,0	-1,7
C24 Proizvodnja baznih metala	4,2	48,3	2,2	103,8	51,4	12,3	19,9	1,6	11,3	18,0	24,1	23,0	21,7	24,0
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,2	1,3	21,4	18,5	13,7	11,2	34,6	12,3	19,4	24,2	12,1	16,2	17,5	17,2
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,2	-17,1	53,6	300,03)	18,2	300,03)	125,7	313,7	219,7	14,4	142,7	86,5	81,2	160,6
C27 Proizvodnja električne opreme	1,8	60,1	26,2	16,4	34,2	16,7	36,7	8,7	20,7	3,4	10,2	26,2	13,2	20,8
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	0,7	177,7	-12,3	25,8	63,7	-33,2	35,9	15,3	6,0	78,7	-5,3	44,0	39,2	25,0
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,7	45,9	0,7	26,7	24,4	32,3	73,3	-17,2	29,4	3,9	-4,1	-11,3	-3,8	13,9
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,0	-3,8	-6,5	2,7	-2,5	-21,2	-22,7	-20,6	-21,5	2,4	-12,9	-19,0	-9,8	-12,5
C31 Proizvodnja namještaja	2,7	20,6	-10,8	-23,5	-4,6	-13,3	-2,2	1,4	-4,7	-1,0	4,1	-2,9	0,0	-4,8
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	27,5	-34,7	-49,6	-19,0	-18,9	10,2	-29,4	-12,7	3,8	106,1	-24,5	28,5	-12,9
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	3,8	-10,5	15,5	13,1	6,1	63,6	1,8	16,4	27,3	6,0	-4,1	19,1	7,0	11,5
D35 Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom i plinom	24,5	22,4	4,7	-11,1	5,3	5,9	-21,1	-0,9	-5,4	-3,7	-22,5	-24,3	-16,8	-6,5

Izvor: Republički zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (Rast g/g u %)

		2014	2015	2016	2015				2016				2017		
					K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	0,2	3,0	4,3	-0,2	4,9	4,0	3,1	4,5	4,6	2,1	5,9	2,1	2,1	5,8
	<i>Intermedijarni proizvodi</i>	5,3	6,6	2,2	0,6	11,1	8,7	5,4	7,1	5,7	-2,1	-0,9	1,1	2,2	10,1
	<i>Energija</i>	-6,9	-0,8	7,6	-3,3	4,1	0,7	-3,5	3,0	1,3	9,2	16,4	1,0	1,9	0,1
	<i>Kapitalni proizvodi</i>	0,7	-2,5	4,8	-6,7	1,6	0,6	-5,3	-5,0	7,8	6,5	8,7	13,7	6,1	8,1
	<i>Trajni proizvodi za široku potrošnju</i>	1,6	22,6	8,5	-3,5	32,2	25,8	36,1	70,7	8,0	-11,9	-16,1	-34,3	-7,8	-1,6
	<i>Netrajni proizvodi za široku potrošnju</i>	2,7	4,4	1,8	3,8	0,5	3,4	9,8	5,1	4,8	-2,6	0,6	3,6	1,8	9,1
Građevinarstvo	Obim građevinskih radova - Ukupno	6,4	-2,4	-1,3	2,6	-0,8	-6,9	-3,8	-2,9	-1,4	2,3	-3,3	-3,5	-0,9	-1,0
	<i>Visokogradnja</i>	7,3	14,4	-0,3	13,4	16,6	15,6	12,2	0,6	0,4	-0,4	-1,8	2,1	4,2	5,6
	<i>Niskogradnja</i>	5,6	-6,5	-3,5	1,3	-4,3	-11,8	-10,0	-7,0	-3,7	1,1	-4,2	-7,2	-4,2	-3,5
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	9,9	14,2	5,0	19,7	9,3	8,3	10,5	1,5	-4,2	6,8	4,6	-2,4	11,1	11,4
	Cestovni (prevezeni putnici)	-27,5	-4,2	-8,0	5,9	-2,5	2,0	-8,5	-5,8	-3,7	-1,4	-3,4	-3,5	-5,3	-1,0
	Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	-5,0	-0,6	-5,0	1,5	-1,0	-3,7	-3,8	-4,4	-3,8	-5,4	-6,5	0,4	-3,6	-0,1
	Željeznički (prevezeno robe)	1,1	2,3	-4,8	-2,8	14,8	-0,1	-1,3	-17,7	-2,1	-3,8	4,8	5,9	-2,8	1,7
	Željeznički (prevezeni putnici)	-15,6	-1,9	-21,0	-11,5	16,0	1,5	-12,4	-13,0	-36,0	-23,4	-17,5	-8,0	-3,8	39,0
Maloprodaja	Realni rast prometa	1,8	7,8	6,9	7,2	11,1	7,9	4,9	8,2	4,4	7,2	8,1	6,1	5,6	4,3
	<i>Motorna goriva u s.p.</i>	1,5	9,3	4,0	9,3	10,7	12,9	4,3	7,1	1,5	1,7	6,8	7,6	7,6	2,2
	<i>Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.</i>	1,9	7,2	7,9	6,5	11,2	6,3	5,1	8,6	5,4	9,1	8,5	5,6	4,9	5,1
Turizam	Dolasci turista - ukupno	0,3	21,5	11,6	22,9	-	-	-	7,8	-	-	-	8,6	11,1	16,9
	<i>Domaći turisti</i>	-1,7	13,1	6,0	16,4	-	-	-	1,9	-	-	-	3,9	1,7	6,8
	<i>Strani turisti</i>	1,5	26,5	14,5	28,9	-	-	-	12,8	-	-	-	12,1	16,2	19,9

Izvor: BHAS zvanična saopštenja

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)

			2014	2015	2016	2015				2016				2017		
						K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	0,0	1,6	2,6	-2,4	-	-	-	2,2	3,6*	-0,4*	4,0*	1,7*	1,3*	9,2*
		RS	0,7	2,7	8,2	3,7	-	-	-	6,2	5,0*	9,6*	11,8*	5,8*	4,1*	-3,2
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	4,9^	-	-0,1^	-1,3^	1,4^	-7,4^	-3,9^	-4,6^	-0,5^	0,2^	0,2^	-1,4^	-0,5^	1,0^
		RS	7,4^	-	-4,7^	9,9^	-3,6^	-5,0^	-3,1^	-6,2^	-3,0^	5,0^	-7,7^	-6,9^	-3,7^	-5,9^
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	5,8	0,1	-7,3	13,0	-7,3	1,4	0,1	15,9	-10,5	-7,8	-9,4	-8,5	-4,4	-3,7
		RS	4,4	33,6	-6,1	22,5	41,0	16,8	22,6	-18,8	-23,2	-4,7	-2,1	-25,0	26,9	115,5
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	-40,1	-8,7	-3,9	-14,1	-7,3	-7,3	-7,5	-5,8	-2,8	-2,3	-5,5	-5,0	-11,2	-12,3
		RS	-7,9	23,2	-16,1	37,6	3,6	-17,5	11,5	-9,1	-12,2	0,9	-1,4	-5,5	11,1	14,4
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-5,0	-2,2	-4,8	0,3	1,2	-5,0	-5,2	-3,4	-2,8	-5,7	-7,1	-0,9	-4,7	-0,9
		RS	-5,5	2,2	0,0	7,1	6,9	4,6	3,5	-8,8	0,1	-14,4	21,4	-7,3	-	-
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	4,0	2,5	0,3	-8,1	16,0	4,1	0,2	-7,0	2,2	-0,9	7,0	-1,3	-5,4	1,4
		RS	-3,5	-0,9	-11,0	7,1	12,6	-6,5	-15,4	-34,8	-9,5	-8,6	15,0	17,7	-0,3	-0,5
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	-14,2	-5,8	-28,2	-15,3	12,9	-5,2	-18,0	-20,0	-34,1	-29,0	-28,0	6,2	12,1	79,6
		RS	-18,0	2,9	-10,1	-6,8	17,9	17,1	-12,2	-2,4	-8,7	-16,7	-11,6	-30,0	-31,0	-22,5
Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa	FBiH	12,4	-	-	9,2	13,9	14,9	4,9	25,7	14,1	26,8	14,3	-	-	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		13,2	-	-	9,4	14,0	15,9	6,4	27,4	-	-	14,8	-	-	-
	Nominalni rast prometa	RS	-	-	-	17,9	11,2	6,9	1,5	-	-	-	1,5	-13,7*	-	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		-	-	-	19,3	12,2	8,9	3,5	-	-	-	1,9	-14,3*	-	-
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	-	-	7,0	-	-	-	-	-	-	-	-	9,8	4,0	9,3
		RS	0,7	11,8	4,7	14,2	-	-	-	3,1	2,0	-	-	-1,9	-5,3	4,4
	Dolasci stranih turista	FBiH	-	-	14,2	-	-	-	-	21,4	-	-	-	14,8	23,7	21,1
		RS	4,9	15,2	15,9	26,8	-	-	-	10,3	24,1	-	-	7,3	3,9	16,0

Izvor: Zvanična saopštenja entitetskih zavoda za statistiku

^ Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 6: Tržište rada

Period	Broj zaposlenih lica				Broj registrovanih nezaposlenih lica				Stopa nezaposlenosti**				Prosječne neto plate				Prosječne penzije***			
	BiH	FBiH	RS*	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD
	osobe								%				KM							
☞ 2014.	701.254	443.587	241.544	16.329	549.522	391.427	145.919	12.176	43,9	46,9	37,7	42,7	830	833	825	816	353	366	333	323
☞ 2015.	713.098	450.121	245.975	16.493	541.817	390.204	139.465	12.147	43,2	46,4	36,2	42,4	830	830	831	821	358	368	343	327
☞ 2016.	725.872	456.840	253.305	16.791	521.358	377.854	131.659	11.846	41,8	45,3	34,2	41,4	838	839	836	830	359	370	342	326
I-IX 2015.	712.079	449.199	245.975	16.474	543.408	390.426	140.813	12.169	43,3	46,5	36,4	42,5	830	829	832	818	359	369	343	328
I-IX 2016.	725.351	456.162	253.305	16.733	524.742	379.498	133.424	11.821	42,0	45,4	34,5	41,4	836	836	836	830	359	370	342	326
I-IX 2017.	743.772	465.984	260.608	17.103	493.721	360.646	121.632	11.444	39,9	43,6	31,8	40,1	849	857	830	834	360	372	341	325
I 2017.	736.315	461.375		16.930	511.571	373.214	126.372	11.985	41,0	44,7		41,4	846	859	815	833	360	371	342	327
II 2017.	734.359	460.971		16.919	509.907	371.915	126.095	11.897	41,0	44,7		41,3	838	834	848	834	361	374	342	326
III 2017.	737.269	462.473	257.740	17.056	501.522	365.255	124.527	11.740	40,5	44,1	32,6	40,8	854	867	828	831	361	373	342	325
IV 2017.	741.774	464.531		17.104	495.405	360.807	123.138	11.460	40,0	43,7		40,1	839	847	821	823	360	372	341	325
V 2017.	744.041	465.776		17.183	487.424	355.288	120.868	11.268	39,6	43,3		39,6	860	871	837	839	360	372	341	325
VI 2017.	748.923	469.624		16.901	485.888	354.626	120.036	11.226	39,3	43,0		39,9	851	861	828	830	360	372	341	324
VII 2017.	749.336	468.350		17.252	486.309	356.193	118.896	11.220	39,4	43,2		39,4	849	857	830	843	360	371	341	324
VIII 2017.	747.340	466.912		17.305	485.088	356.115	117.820	11.153	39,4	43,3		39,2	858	871	832	835	360	371	341	324
IX 2017.	754.591	473.841	263.476	17.274	480.379	352.398	116.936	11.045	38,9	42,7	30,7	39,0	844	850	830	841	360	372	341	324

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH, RS i BD, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS.

* Broj zaposlenih lica u BiH, izvor: Agencija za statistiku BiH; broj zaposlenih lica u FBiH i RS izvor: entitetski zavodi za statistiku. U RS broj zaposlenih lica se objavljuje za mart i septembar, pa se godišnji podatak odnosi na prosjek pomenuta dva mjeseca, kao i prosjek I-IX 2017. godine.

** Stopa nezaposlenosti je izračunata kao odnos broja registrovanih nezaposlenih lica i ukupne radne snage (zaposleni i nezaposleni).

*** Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta.

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

u mil. KM

Period	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Pričuvni novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I. - III. 2016.	3.503,2	3.942,2	50,4	3.035,4	5.193,0	3.631,1	1.419,9	5.510,5	7.495,8	8.228,4	10.561,5	18.789,8
I. - VI. 2016.	3.622,2	3.949,4	34,8	3.155,7	5.330,8	3.647,9	1.429,9	5.457,9	7.606,4	8.486,5	10.535,7	19.022,2
I.-IX. 2016.	3.985,4	4.160,1	31,2	3.361,1	5.636,9	3.706,1	1.503,7	5.460,2	8.176,8	8.998,1	10.670,0	19.668,0
I.-XII. 2016.	4.066,8	4.269,1	52,0	3.401,2	5.899,8	3.883,0	1.535,6	5.478,0	8.387,9	9.301,0	10.896,6	20.197,6
I.-III. 2017.	4.074,4	3.968,5	60,6	3.382,4	5.992,4	3.984,5	1.592,7	5.591,7	8.103,4	9.374,8	11.168,8	20.543,6
I. - VI. 2017.	4.180,2	4.077,4	73,7	3.468,0	6.281,1	4.008,3	1.633,5	5.566,1	8.331,2	9.749,1	11.207,9	20.957,1
I. - IX. 2017.	4.334,0	4.543,6	74,1	3.616,6	6.643,9	4.058,4	1.734,4	5.564,3	8.951,7	10.260,5	11.357,2	21.617,6
g/g stopa rasta												
I. - III. 2016.	8,5%	10,3%	559,5%	7,4%	17,4%	6,9%	9,8%	2,4%	10,1%	13,5%	4,9%	8,5%
I.- VI. 2016.	9,4%	8,4%	734,3%	9,8%	17,0%	5,9%	3,2%	-0,2%	9,3%	14,2%	2,3%	7,3%
I.-IX. 2016.	14,0%	11,3%	8,8%	11,3%	16,2%	5,7%	7,3%	-1,0%	12,6%	14,3%	2,4%	7,5%
I.-XII. 2016.	16,2%	5,1%	0,4%	11,3%	15,1%	9,0%	12,9%	-1,2%	10,2%	13,7%	4,1%	8,3%
I.-III. 2017.	16,3%	0,7%	20,1%	11,4%	15,4%	9,7%	12,2%	1,5%	8,1%	13,9%	5,8%	9,3%
I. - VI. 2017.	15,4%	3,2%	111,7%	9,9%	17,8%	9,9%	14,2%	2,0%	9,5%	14,9%	6,4%	10,2%
I. - IX. 2017.	8,7%	9,2%	137,5%	7,6%	17,9%	9,5%	15,3%	1,9%	9,5%	14,0%	6,4%	9,9%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06	
Opis koda	UKUPAN INDEKS		Hrana i bezalkoholna pića		Alkoholna pića i duvan		Odjeća i obuća		Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti		Namještaj, kućanski aparati i redovno održavanje kuće		Zdravstvo	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
☞ 2014.		99,1		97,3		106,9		94,9		99,7		99,5		100,4
☞ 2015.		99,0		99,1		107,2		92,7		101,1		100,3		101,3
☞ 2016.		98,9		98,9		107,4		91,2		100,3		98,9		100,5
I-IX 2015.		99,2		99,4		107,7		93,0		101,2		100,6		101,4
I-IX 2016.		98,7		98,8		107,7		91,2		100,1		98,9		100,6
I-IX 2017.		101,1		100,7		104,9		91,8		101,3		98,8		100,7
I 2017.	103,9	100,7	103,4	99,7	162,1	104,3	58,0	89,6	112,0	100,9	100,6	98,2	98,5	100,4
II 2017.	104,2	101,2	104,5	100,2	162,0	104,1	58,1	91,0	111,9	101,0	100,3	98,5	98,6	100,3
III 2017.	104,4	101,4	104,4	100,3	162,0	104,2	59,9	91,6	112,0	101,7	100,3	99,2	98,7	100,4
IV 2017.	104,0	101,4	105,1	100,7	162,0	104,1	60,8	92,3	106,5	102,1	99,7	98,5	98,8	100,5
V 2017.	103,9	101,2	105,1	100,8	162,0	104,3	60,9	93,3	106,2	101,1	99,9	98,8	99,0	100,6
VI 2017.	103,4	101,0	104,2	100,7	162,5	104,5	59,6	93,7	106,2	100,8	99,9	99,2	99,2	100,7
VII 2017.	103,0	100,9	103,3	100,6	165,5	106,5	55,5	91,1	106,3	100,9	100,0	98,9	99,2	100,6
VIII 2017.	102,8	101,0	103,1	101,0	165,5	106,4	55,0	91,2	106,4	101,3	99,9	98,7	99,4	101,6
IX 2017.	103,4	101,5	103,7	102,1	165,1	106,2	57,8	92,4	106,9	101,5	100,2	99,4	99,4	101,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07		08		09		10		11		12	
Opis koda	Prevoz		Komunikacije		Rekreacija i kultura		Obrazovanje		Restorani i hoteli		Ostala dobra i usluge	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
☞ 2014.		99,0		102,8		100,4		100,8		100,2		100,0
☞ 2015.		93,1		100,2		100,2		102,1		100,4		99,8
☞ 2016.		94,7		99,0		99,9		101,1		100,5		99,8
I-IX 2015.		93,4		100,5		100,3		102,1		100,3		99,7
I-IX 2016.		93,4		99,1		99,9		101,3		100,6		99,9
I-IX 2017.		106,3		100,9		101,1		100,8		100,4		99,6
I 2017.	102,9	106,9	111,3	100,8	103,5	101,1	106,2	100,7	105,6	100,4	101,0	99,8
II 2017.	103,3	109,5	111,2	100,7	103,4	101,1	106,2	100,7	105,5	100,3	100,4	100,3
III 2017.	103,6	109,0	111,2	101,9	103,3	101,1	106,3	100,9	105,8	100,7	100,5	99,9
IV 2017.	103,5	108,0	111,2	102,0	103,3	101,0	106,3	100,9	105,7	100,6	100,3	98,8
V 2017.	103,2	107,0	109,7	100,5	103,4	101,0	106,3	100,9	105,4	100,2	100,4	99,2
VI 2017.	102,5	104,9	109,8	100,6	103,7	101,1	106,3	100,9	105,5	100,2	100,0	99,1
VII 2017.	102,3	104,3	109,7	100,6	104,4	101,3	106,3	100,9	105,5	100,3	100,4	99,8
VIII 2017.	101,7	103,8	109,7	100,5	104,2	100,7	106,3	100,9	105,5	100,3	100,3	99,5
IX 2017.	102,2	104,0	109,7	100,4	104,0	101,3	106,3	100,4	105,5	100,3	100,4	99,7

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kreditni općoj vladi	Kreditni nefinancijskim javnim poduzećima	Kreditni nefinancijskim privatnim poduzećima	Kreditni stanovništvu	Ostali krediti*	Ukupni krediti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2016.	1.099,0	381,2	7.505,4	7.828,5	113,6	16.927,7
I. - VI. 2016.	1.022,3	374,6	7.521,8	7.916,9	107,7	16.943,3
I. - IX. 2016.	1.072,8	385,8	7.498,4	7.978,1	87,4	17.022,5
I. - IX. 2016.	962,7	372,2	7.703,0	8.076,3	86,9	17.201,1
I. - III. 2017.	1.020,9	376,4	7.898,7	8.186,8	97,0	17.579,8
I. - VI. 2017.	1.018,9	371,5	8.032,2	8.393,5	114,1	17.930,1
I. - IX. 2017.	973,9	382,3	8.122,4	8.522,0	118,7	18.119,3
Stopa rasta (g/g)						
I. - III. 2016.	-3,5%	-10,3%	3,2%	4,2%	26,5%	3,0%
I. - VI. 2016.	-10,6%	-11,2%	2,3%	2,9%	3,9%	1,3%
I. - IX. 2016.	-6,0%	-6,3%	2,3%	2,9%	-8,7%	1,8%
I. - XII. 2016.	-17,2%	3,8%	3,3%	3,8%	-17,3%	2,0%
I. - III. 2017.	-7,1%	-1,3%	5,2%	4,6%	-39,0%	3,9%
I. - VI. 2017.	-0,3%	-0,8%	6,8%	6,0%	5,9%	5,8%
I. - IX. 2017.	-9,2%	-0,9%	8,3%	6,8%	35,9%	6,4%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim finansijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinancijskih javnih poduzeća	Depoziti nefinancijskih privatnih poduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2016.	1.442,8	1.203,9	2.490,4	10.074,3	1.323,7	16.535,2
I. - VI. 2016.	1.486,2	1.184,3	2.534,8	10.132,5	1.352,1	16.689,8
I. - IX. 2016.	1.634,8	1.173,8	2.755,9	10.253,3	1.393,8	17.211,6
I. - IX. 2016.	1.711,6	1.219,9	2.787,9	10.661,0	1.371,6	17.752,0
I. - III. 2017.	1.773,3	1.303,7	2.749,8	10.875,0	1.403,2	18.104,9
I. - VI. 2017.	1.903,7	1.329,5	2.836,3	10.948,5	1.442,8	18.460,7
I. - IX. 2017.	2.167,1	1.328,0	3.096,7	11.024,2	1.512,4	19.128,5
Stopa rasta g/g						
I. - III. 2016.	14,0%	0,5%	13,3%	7,6%	10,1%	8,6%
I. - VI. 2016.	22,0%	-3,0%	6,6%	6,8%	8,1%	7,3%
I. - IX. 2016.	19,3%	-3,0%	11,1%	6,6%	3,4%	7,4%
I. - IX. 2016.	8,8%	2,7%	6,9%	8,1%	5,6%	7,4%
I. - III. 2017.	22,9%	8,3%	10,4%	7,9%	6,0%	9,5%
I. - VI. 2017.	28,1%	11,9%	12,0%	8,1%	6,7%	10,6%
I. - IX. 2017.	32,6%	12,4%	12,6%	7,5%	8,5%	11,1%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	kreditni preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.					s originalnim dospijećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2016.	01.	NA	NA	7,23	NA	5,49	5,49	5,89	6,05	5,55	8,08	8,09	7,23	7,73
2016.	02.	NA	NA	7,15	NA	5,68	5,68	NA	6,36	5,83	8,01	8,05	7,25	7,89
2016.	03.	NA	NA	7,83	NA	5,53	5,53	5,96	5,75	5,66	8,01	7,77	7,07	7,92
2016.	04.	NA	NA	NA	NA	5,56	5,56	6,00	5,10	5,44	8,13	7,89	7,08	7,31
2016.	05.	NA	NA	NA	NA	5,64	5,64	6,02	5,30	5,42	8,26	7,96	6,80	6,90
2016.	06.	NA	NA	NA	NA	5,60	5,60	6,11	6,02	5,77	8,24	8,29	7,00	6,84
2016.	07.	NA	NA	NA	NA	5,47	5,47	6,04	5,93	5,77	8,31	8,33	7,00	6,82
2016.	08.	NA	NA	NA	NA	5,38	5,38	5,92	5,74	5,61	8,17	8,18	7,05	6,93
2016.	09.	NA	NA	6,84	NA	5,31	5,27	6,05	5,68	5,63	8,04	8,12	6,95	6,96
2016.	10.	NA	NA	7,88	NA	5,17	5,17	6,74	5,70	5,60	7,84	7,89	7,32	6,47
2016.	11.	NA	NA	NA	NA	5,40	5,39	6,32	5,65	5,27	7,63	7,65	6,87	6,42
2016.	12.	NA	NA	7,35	NA	5,16	5,16	5,98	5,33	5,28	7,58	7,61	6,71	6,45
2017.	01.	NA	NA	7,92	NA	5,09	5,09	5,59	5,28	5,40	7,58	7,59	6,89	7,07
2017.	02.	NA	NA	8,02	NA	4,95	4,95	5,13	4,92	5,18	7,59	7,61	6,97	7,38
2017.	03.	NA	NA	NA	NA	4,62	4,62	4,65	4,94	4,92	7,17	7,20	6,68	6,95
2017.	04.	NA	NA	7,35	NA	4,39	4,41	4,27	4,93	4,58	7,14	7,14	6,87	6,75
2017.	05.	NA	NA	7,39	NA	4,38	4,38	4,08	4,83	4,78	7,17	7,17	6,86	6,72
2017.	06.	NA	NA	NA	NA	4,43	4,43	4,12	4,78	4,87	6,99	6,99	6,80	6,67
2017.	07.	NA	NA	NA	NA	4,30	4,30	4,05	4,55	4,59	7,05	7,07	7,08	7,01
2017.	08.	NA	NA	6,99	NA	4,39	4,39	4,04	4,65	4,67	7,15	7,16	7,39	7,23
2017.	09.	NA	NA	7,50	NA	4,22	4,22	4,28	4,84	4,96	6,97	7,00	6,65	6,85

Izvor: Central... banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose ... nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	od iznosa od 0,25 milijuna EUR				preko 0,25 milijuna EUR do 1 milijuna EUR				Preko iznosa 1 milijun EUR			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2016.	01.	7,38	7,22	7,35	7,45	6,66	6,50	6,74	6,93	5,77	6,26	NA	NA
2016.	02.	7,70	7,67	5,59	5,70	6,02	5,91	5,08	4,68	5,20	5,20	NA	5,73
2016.	03.	7,26	7,32	5,75	5,57	5,80	5,69	5,31	5,39	5,87	6,33	NA	5,30
2016.	04.	7,82	7,79	5,50	5,42	5,86	6,03	5,58	4,98	4,97	NA	NA	5,33
2016.	05.	7,67	7,95	5,21	5,21	5,53	5,56	5,23	5,51	NA	NA	NA	5,55
2016.	06.	7,50	7,54	5,07	5,02	5,87	5,71	5,52	6,19	4,59	4,41	3,92	4,77
2016.	07.	7,42	7,52	5,98	5,77	5,73	6,00	5,09	5,63	4,13	4,01	3,76	5,01
2016.	08.	7,59	7,71	5,02	5,64	5,91	5,96	5,29	5,81	5,04	5,00	NA	5,07
2016.	09.	7,30	7,72	5,65	5,27	5,47	5,27	5,29	5,51	4,60	4,87	NA	5,50
2016.	10.	7,37	7,57	5,26	5,35	5,11	4,92	5,46	5,14	4,71	4,71	NA	NA
2016.	11.	7,37	7,60	5,21	5,24	5,67	5,53	4,67	5,14	4,73	4,73	NA	5,37
2016.	12.	7,03	7,05	4,88	5,01	5,63	5,59	4,45	4,85	4,46	4,85	4,26	4,04
2017.	01.	6,98	7,35	5,34	4,73	5,21	5,16	4,20	4,70	4,93	4,98	NA	NA
2017.	02.	6,89	7,13	4,87	4,63	5,54	5,34	4,64	4,75	5,27	5,27	NA	NA
2017.	03.	7,09	7,33	5,20	4,89	5,22	5,11	4,32	4,47	5,13	5,17	NA	5,29
2017.	04.	7,15	7,36	5,02	4,78	5,58	5,62	4,05	4,17	4,60	5,24	3,86	2,92
2017.	05.	6,90	7,11	4,99	4,80	5,36	5,32	4,31	4,30	4,26	4,44	NA	NA
2017.	06.	7,39	7,27	4,76	4,72	5,22	5,39	4,08	4,30	4,57	4,55	NA	4,05
2017.	07.	7,23	7,27	4,97	4,80	5,26	5,06	3,90	4,43	4,05	4,16	NA	2,59
2017.	08.	6,92	7,13	5,00	4,53	5,22	5,20	3,86	NA	4,81	NA	NA	NA
2017.	09.	7,03	7,14	4,89	4,98	5,09	4,61	4,08	5,03	4,86	4,86	NA	5,26

Izvor: Central... banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose ... nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 13: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjoj razini)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospijecem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijecem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijecem	Depoziti po viđenju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2016.	01.	0,89	1,97	2,59	0,10	0,89	2,14	2,40	0,12	0,74	0,07
2016.	02.	0,83	2,07	2,27	0,09	0,87	2,20	2,56	0,11	0,65	0,07
2016.	03.	0,85	1,89	2,12	0,08	0,86	2,24	2,52	0,12	0,75	0,06
2016.	04.	0,74	1,95	2,09	0,08	0,76	2,01	2,25	0,12	0,58	0,07
2016.	05.	0,69	2,00	2,21	0,08	0,62	1,96	2,11	0,12	1,47	0,07
2016.	06.	0,66	1,99	2,07	0,08	0,58	1,97	2,23	0,12	0,52	0,07
2016.	07.	0,58	1,93	2,00	0,08	0,68	1,92	2,08	0,12	0,54	0,07
2016.	08.	0,63	1,88	2,01	0,07	0,55	1,74	2,25	0,11	0,47	0,07
2016.	09.	0,61	2,10	1,87	0,07	0,60	1,79	2,34	0,11	0,59	0,07
2016.	10.	0,55	1,57	2,03	0,07	0,43	1,52	2,01	0,09	0,32	0,06
2016.	11.	0,47	1,66	1,81	0,07	0,40	1,43	1,71	0,09	0,41	0,06
2016.	12.	0,55	1,70	2,10	0,09	0,54	1,52	2,21	0,11	0,42	0,06
2017.	01.	0,55	1,57	2,03	0,07	0,43	1,52	2,01	0,09	0,32	0,06
2017.	02.	0,47	1,66	1,81	0,07	0,40	1,43	1,71	0,09	0,41	0,06
2017.	03.	0,37	1,78	1,76	0,08	0,46	1,59	2,10	0,09	0,29	0,06
2017.	04.	0,35	1,70	1,64	0,07	0,30	1,54	1,61	0,09	0,45	0,06
2017.	05.	0,36	1,60	1,59	0,06	0,34	1,58	1,45	0,07	0,52	0,05
2017.	06.	0,44	1,72	1,51	0,06	0,31	1,66	1,49	0,07	0,42	0,05
2017.	07.	0,48	1,47	1,51	0,06	0,33	1,48	1,57	0,07	0,36	0,05
2017.	08.	0,42	1,49	1,52	0,05	0,34	1,43	1,57	0,07	0,37	0,05
2017.	09.	0,57	1,47	1,57	0,06	0,36	1,30	1,62	0,07	0,46	0,05
Depoziti nefinancijskih poduzeća											
2016.	01.	0,86	1,48	1,88	0,10	0,35	NA	2,57	0,09	NA	0,07
2016.	02.	1,00	1,37	2,10	0,10	NA	NA	NA	0,09	NA	0,15
2016.	03.	0,84	2,17	2,48	0,09	0,25	2,27	NA	0,06	NA	0,05
2016.	04.	0,76	2,88	2,90	0,10	NA	2,01	NA	0,08	NA	0,05
2016.	05.	0,41	1,56	NA	0,09	NA	NA	2,21	0,08	NA	0,06
2016.	06.	1,21	1,80	2,49	0,08	NA	NA	NA	-3,92	NA	-3,94
2016.	07.	0,35	1,40	2,06	0,08	NA	NA	NA	0,08	NA	0,05
2016.	08.	0,35	1,33	2,88	0,08	NA	1,18	NA	0,06	NA	0,05
2016.	09.	0,31	1,70	2,19	0,08	NA	0,34	NA	-0,92	NA	-0,93
2016.	10.	0,45	2,38	1,72	0,10	NA	NA	NA	NA	NA	0,07
2016.	11.	0,47	1,67	2,53	0,09	NA	NA	2,15	0,09	NA	0,06
2016.	12.	0,46	1,39	1,82	0,08	0,91	NA	2,12	0,08	NA	0,05
2017.	01.	0,72	1,54	NA	0,08	NA	NA	NA	0,09	NA	0,04
2017.	02.	0,60	1,23	1,43	0,08	NA	NA	1,77	0,08	NA	0,05
2017.	03.	0,92	1,02	2,10	0,07	NA	1,35	NA	0,07	NA	0,05
2017.	04.	0,47	0,71	2,19	0,07	NA	1,26	NA	0,06	NA	0,03
2017.	05.	0,61	1,33	1,78	0,07	NA	NA	NA	0,06	NA	0,03
2017.	06.	0,57	0,91	2,03	0,06	NA	NA	1,66	0,06	NA	0,03
2017.	07.	0,52	1,21	1,79	0,06	NA	0,15	NA	0,06	NA	0,04
2017.	08.	1,13	0,98	1,67	0,05	1,05	1,24	NA	0,05	NA	0,03
2017.	09.	0,81	1,47	NA	0,05	0,85	NA	NA	0,03	0,48	0,03

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjećem se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

Tabela 14: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji u periodu januar-septembar 2017. godini

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
		Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2017	2017/2016 promjena %		Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2017	2017/2016 promjena %		Jan-Sep 2016	Jan-Sep 2017	2017/2016 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
		u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
	UKUPNO	6863	8095	17,9	17,9	11812	13306	12,6	12,6	-4949	-5211	5,3	5,3	60,8%
1	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	110	117	6,4	0,1	343	365	6,3	0,18	-233	-247	6,3	0,30	32,2%
2	PROIZVODI BILNOG PORIJEKLA	191	232	21,4	0,60	575	620	7,8	0,38	-383	-388	1,1	0,08	37,5%
3	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILNOG PORIJEKLA	92	115	24,6	0,33	140	182	29,7	0,35	-48	-67	39,3	0,38	62,9%
4	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	268	275	2,5	0,10	1088	1133	4,1	0,38	-820	-858	4,6	0,77	24,2%
5	PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	504	741	47,0	3,45	1427	1909	33,8	4,09	-923	-1168	26,6	4,96	38,8%
6	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	535	696	30,0	2,34	1193	1244	4,3	0,44	-658	-548	-16,6	-2,21	55,9%
7	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	236	267	12,8	0,44	801	870	8,7	0,59	-565	-604	6,9	0,79	30,6%
8	KOŽA I KRZNO	108	153	41,8	0,66	342	367	7,2	0,21	-234	-213	-8,8	-0,41	41,8%
9	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	536	581	8,4	0,66	177	191	7,7	0,12	359	391	8,8	-0,64	304,7%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	192	200	4,3	0,12	302	304	0,9	0,02	-110	-104	-5,1	-0,11	65,8%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	379	420	11,0	0,60	808	883	9,3	0,64	-429	-463	7,9	0,68	47,6%
12	OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	506	527	4,1	0,30	254	258	1,5	0,03	252	269	6,7	-0,34	204,3%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	45	62	39,3	0,25	262	263	0,5	0,01	-217	-201	-7,5	-0,33	23,6%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	10	9	-6,3	-0,01	10	13	20,2	0,02	-1	-4	300,0	0,05	71,2%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1145	1442	26,0	4,33	1154	1427	23,7	2,31	-9	15	-261,3	-0,49	101,1%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	785	955	21,7	2,48	1614	1857	15,1	2,06	-829	-902	8,8	1,47	51,4%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	242	248	2,1	0,07	871	946	8,6	0,63	-628	-698	11,1	1,41	26,2%
18	SATTOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	19	22	14,9	0,04	158	159	0,6	0,01	-139	-137	-1,4	-0,04	13,6%
19	ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	121	129	6,4	0,11	7	10	48,6	0,03	114	118	3,8	-0,09	1236,5%
20	RAZNI PROIZVODI	838	904	8,0	0,97	287	303	5,6	0,14	551	601	9,2	-1,02	298,4%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 15: Vanjskotrgovinska razmjena u BiH po glavnim trgovinskim partnerima za period januar-septembar 2017. god.

u 000 KM

Zemlje					Promjena u %					Promjena u %					Promjena u %
	Jan-Sep 2016		Jan-Sep 2017			Jan-Sep 2016		Jan-Sep 2017			Jan-Sep 2016		Jan-Sep 2017		
	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	
EU	4.997	72,8%	5.817	71,9%	16,4%	7.282	61,6%	8.137	61,2%	11,7%	-2.285	46,2%	-2.320	44,5%	1,5%
CEFTA	990	14,4%	1.307	16,1%	32,0%	1.504	12,7%	1.692	12,7%	12,5%	-514	10,4%	-385	7,4%	-25,1%
Njemačka	1.118	16,3%	1.186	14,7%	6,1%	1.474	12,5%	1.547	11,6%	5,0%	-356	7,2%	-361	6,9%	1,4%
Hrvatska	723	10,5%	946	11,7%	30,8%	1.170	9,9%	1.314	9,9%	12,3%	-447	9,0%	-368	7,1%	-17,7%
Italija	832	12,1%	908	11,2%	9,2%	1.374	11,6%	1.512	11,4%	10,0%	-543	11,0%	-604	11,6%	11,3%
Srbija	574	8,4%	786	9,7%	36,9%	1.337	11,3%	1.484	11,2%	11,0%	-763	15,4%	-698	13,4%	-8,5%
Slovenija	587	8,6%	717	8,9%	22,1%	602	5,1%	687	5,2%	14,0%	-15	0,3%	30	-0,6%	-294,8%
Austrija	551	8,0%	679	8,4%	23,2%	405	3,4%	462	3,5%	14,0%	146	-2,9%	217	-4,2%	48,9%
Turska	257	3,7%	292	3,6%	13,6%	501	4,2%	549	4,1%	9,5%	-244	4,9%	-257	4,9%	5,2%
Rusija	58	0,8%	95	1,2%	63,8%	513	4,3%	607	4,6%	18,3%	-455	9,2%	-512	9,8%	12,5%
Kina	19	0,3%	27	0,3%	39,9%	810	6,9%	870	6,5%	7,4%	-791	16,0%	-843	16,2%	6,6%
Ostale	875	12,8%	971	12,0%	11,0%	3.027	25,6%	3.477	26,1%	14,9%	-2.152	43,5%	-2.506	48,1%	16,4%
UKUPNO	6.862	100%	8.095	100,0%	17,9%	11.813	100%	13.306	100,0%	12,6%	-4.951	100,0%	-5.211	100,0%	5,3%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

